

fred og frihet

Tidsskrift for Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF) 75.årgang. Nr. 4/2014

*Bertha von Suttner
(1843 - 1914)*

Kampen mot atomkraft i 60 år og atomkraftindustrien i dag
Observatør under FNs 69. generalforsamling
Kongress og konferanse i Haag 2015
Fredsreiser fra WILPF 1915-2000
Arven fra Bertha von Suttner

Fredsarbeider under krig
IKFF 2015, 100 år også i nord
Svetlana Aleksijevits
Brev fra utenriksministeren
Fredshilsen til Haag 1899

Innhold

Fred og frihet

Utgis av Internasjonal
kvinneliga for fred og frihet
Storgaten 11
0155 Oslo, Norge
tlf: 93089644
ikff@ikff.no
org.nr.: 983 794 815
konto: 0531.50.27057

Redaksjon

Mari Holmboe Ruge,
Elisabeth Kristiansen,
Eva Fidjestøl

Design/ layout

Siri Marki

Alle bilder er publisert i hen-
hold til lov om opphavsrett.

Fred og frihet er også å finne
på våre nettsider
www.ikff.no

Leder: Når hele verden er stille blir selv en stemme mektig	3
Kampen mot atomkraft i 60 år og atomkraftindustrien i dag	4
Observatør under FNs 69. generalforsamling	8
Kongress og konferanse i Haag 2015	9
Jubileumskonferansen i Haag 2015	11
Fredsreiser fra WILPF 1915-2000	12
Arven fra Bertha von Suttner	14
Fredsarbeider under krig	16
IKFF 2015, 100 år også i nord	18
Lundrapporten	21
Farlig tankegang/ Kronikk Dagsavisen	23
Svetlana Aleksijevits	24
Brev fra utenriksministeren	25
Internasjonalt nytt	26
Nytt fra avdelingene	28
Nå vil han krige i Irak / Stavanger Aftenblad	30
Fredshilsen til Haag 1899	32

Utstyring hos FNs høykommissær for flyktninger i Genève

IKFF, Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF) er den norske seksjonen av Women's International League for Peace and Freedom (WILPF). IKFF er en organisasjon som er politisk og religiøst uavhengig. Arbeidet i den norske seksjonen bygger på det programmet og de retningslinjer som blir vedtatt på organisasjonens kongresser hvert tredje år og av det internasjonale styret. Vi fremmer strukturelle forandringer av samfunnet med sosiale, økonomiske og politiske rettigheter for alle.

Vi arbeider for nedrustning, ikkevold og fredskultur.

Women's International League for Peace and Freedom
1. Rue de Varembe
Case Postale 28, 1211 Geneva 20, Switzerland
TLF: +41 22 919 7080
inforequest@wilpf.ch
www.wilpfinternational.org

Forsidebilde:
Bertha von Suttner
se side 14

Leder

Kirsten Margrethe Kvam Tingstad

Når hele verden er stille blir selv en stemme mektig

Dette sitatet av Malalas Yousafzer blir ekstra sterkt når vi vet at hun ble forsøkt drept nettopp for å ha latt sin unge stemme høres i en del av verden hvor noen mener at kvinner skal være den tause halvdel av befolkningen. Malala har tidligere enn de fleste i sitt liv innsett betydningen av et opplyst sinn, og har tatt kampen for jenters utdanning inn i sin personlige timeplan. Hennes klare agenda har gjenklang i FNs internasjonale dag for jentebarn 11. oktober som også i år ble behørig markert. Dagen ble vedtatt av generalforsamlingen i desember 2011 for å sette søkelyset på jenters rettigheter og spesielle utfordringer.

Kailash Satyarthi som deler årets Nobels fredspris med Malala Yousafzer, har i mer enn 30 år stått opp mot vår tids slaveri, barnearbeid. Ifølge den internasjonale arbeidsorganisasjonen, ILO, var det 168 millioner barnearbeidere i verden i 2012. Tallet utgjør 11 prosent av verdens barn. Halvparten av disse arbeider i svært farlige jobber. Satyarthi taler for barns og unges rettigheter til å få være nettopp det. Det handler om menneskeverd. Barn er vår framtid og i deres muligheter ligger verdens muligheter.

Årets fredsprisvinnere er viktige entreprenører for en fredskultur. Fredsbygging handler om de initiativene som foster og understøtter bærekraftige strukturer og bidrar til å redusere sannsynligheten

for voldelige konflikter. Menneskeverd og utdanning er grunnsteinene for demokrati og fred. Malala Yousafzes spesielle mot kommer også klart fram når hun benytter anledningen i et møte med president Obama til å protestere mot dronene som tar hennes landsmenns liv hver dag. Nobelkomiteen valgte i sin begrunnelse for fredsprisen å ikke inkludere Malalas klare tale mot droner og krigføring. Det går an å spekulere på årsaken til det, men vi velger å rette vår oppmerksomhet mot årets fredspris som en honnør til alle som tar fredsprosjekt i egne hender.

Fredskultur bygges på respekt og samarbeid på tvers av religion, landegrenser og kultur. Årets pris har således en sterk symbolikk i at den deles av representanter fra to land som trenger dialog for fred.

IKFF tar ofte til orde for at Nobels fredspris skal være den prisen som setter søkelyset på den største elefanten i rommet; nemlig militarismen og ressursene som kreves for å holde den i live. Vi mener fortsatt at Nobelkomiteen, i en tid som preges av kriger og mer økt militær spenning enn på lenge, burde brukt sitt mandat til å styrke de krefter som arbeider direkte mot militarismen.

Denne kritikken er ikke rettet mot årets fredsprisvinnere. IKFF vil gjerne være med på å hedre dem med den beundring og respekt som de har fortjent som fredsbyggere og ikke minst skal vi legge vår stemme til i en altfor stille verden.

Kampen mot atomkraft i 60 år og atomkraftindustrien i dag

av Eva Fidjestøl

For 60 år siden ble atomkraft lansert som løsningen på verdens energibehov og veien til utvikling og velstand for alle. Kvinnene i WILPF kjempet aktivt mot dette og deltok i den internasjonale debatten. De tapte kampen, men deres kunnskapsbaserte argumentasjon har seiret. Den blindgate atomenergien befinner seg i nå, viser at de hadde rett.

Situasjonen i Norge

Norge har ikke atomkraft, men vi har to forskningsreaktorer og radioaktivt avfall som ikke er godt nok lagret. Det siste utvalget som har vurdert dette foreslår i sin rapport i 2011 at 13 tonn av det norske brukte atombrenselet bør sendes til Frankrike for gjenvinning. Da vil vi få det tilbake etter et par tiår, klart til deponering i et deponi vi ennå ikke har planlagt. (NOU 2011:2) Det er ennå ikke fattet beslutning om dette. Men likevel forsetter vi i Norge å satse på atomforskning, utvikling av MOX-brensel og atomsikkerhet. «Demoniseringen av kjernekraft

som vi finner innenfor miljøbevegelsen er helt uvitenskapelig. Den bygger på følelser». Dette hevder Viktor Wikstrøm, kommunikasjonsdirektør ved Institutt for energiteknikk (IFE). IFE leder Halden-prosjektet, som ifølge Wikstrøm er det største programmet for atomsikkerhet i verden. Han mener at hvis vi skal klare å håndtere klimautfordringene, så må kjernekraften være en del av løsningen. Direktøren er oppgitt over miljøbevegelsens holdning til kjernekraft. Han synes det er trist at debatten ofte preges av polarisering, og at det er vanskelig å få til en rasjonell debatt, bygget

på vitenskapelige argumenter. Viktor Wikstrøm har et poeng når han kritiserer miljøbevegelsen for mangel på kunnskapsbasert debattkultur. Miljø-, freds- og antiatomorganisasjonene har alltid hatt dette problemet. En av WILPF sine egne pionerer i kampen mot både militær og sivil utnyttning av atomenergien, Gertrude Baer, sa det slik allerede i 1955:

«Amatørarbeid er et av de mest vanlige onder i private organisasjoner. Vår er uheldigvis heller ikke fri for det, og det gjør ofte fullgod og effektiv påvirkning vanskelige.»

WILPF og kampen mot atomkraft

I kampen mot atomkraft har WILPF hatt som ideal helt fra starten på 1950-tallet og fram til i dag at argumentasjonen skal være kunnskapsbasert og dokumenterbar. Rapportene til Gertrude Baer og Helga Stene fra årene 1953-56 og rapportene fra WILPF sine kongresser fra 1949 til i dag, viser at kampen mot atomkraft har vært drevet av kvinner med evner til å skaffe seg kunnskap om dette temaet og mot til å kontakte og konfrontere politiske miljø, både nasjonalt og internasjonalt. I ettertid ser vi tydelig hvor klarsynete var og hvor rett de har fått. Mange av lederne i WILPF fulgte godt med innen forskning og teknisk utvikling da fredsarbeidet ble tatt opp igjen etter 2. verdenskrig, særlig når det gjaldt nye våpen. De tok kontakt med kjente forskere innen fysikk, biologi og medisin og med ledere innen politikk og i organisasjoner, både nasjonalt og internasjonalt. De skrev brev til forskere og politikere og deltok på møter og konferanser over hele verden. Særlig fulgte de godt med og deltok i FN sitt arbeid. WILPF var en av de første NGOer som fikk konsultativ (rådgivende) status i FN. De skrev rapporter for å dokumentere det de gjorde og for å holde medlemmene orientert, men også for å skolere nye medlemmer.

Kampen mot atomvåpen

Fra 1954 kom det detaljert informasjon om de tragiske konse-

kvensene av atombombene som ble sluppet over Japan. Denne informasjonen brukte WILPF til å nå FN-organisasjonene med krav om et forbud mot atomkrig og eksperimentering med atomvåpen.

De var spesielt opptatt av at det var Verdens helseorganisasjon (WHO) sin oppgave å beskytte verdens befolkning mot skadelig radioaktiv stråling i atomalderen. I et brev til Generalsekretæren i FN 6. april 1954 skrev Gertrude Baer: «Dypt sjokkert over rapportene om den siste oppfinnelsen av hydrogenbomben og andre vitenskapelige masseødeleggelseskrigsinstrument, ber vi Dem ta initiativ til å innkalle en ekstra Generalforsamling i FN som har som oppgave å kartlegge verdenssituasjonen og det nåværende system av internasjonal 'sikkerhet' i lys av de siste bombetestene».

I en artikkel i Pax et Libertas skrev hun:

«Vi ønsker et moderne sikkerhetsbegrep basert på internasjonale lover og fredelig løsning av konflikter gjennom forhandlinger, mekling og forsoning.»

Kampen for et uavhengig WHO

Gertrude Baer mente at WHO var ansvarlig for å beskytte menneskenes helse over hele verden, og at dette ansvaret nå var utfordret fordi liv og helse til mange mennesker var truet fra bombetestingen i fredstid. Men generaldirektøren i WHO ville ikke ta opp dette temaet, fordi han ikke anså det som WHO sitt ansvarsområde. WHO fikk etterhvert på plass regler for hvordan en skulle beskytte individuelle arbeidere som kom i kontakt med radioaktiv stråling. Representanter for WILPF ivret for at WHO ikke lenger kunne utsette diskusjonen om den katastrofale effekten av radioaktiv stråling ved testing og bruk av atomvåpen. Ettersom individet nå var beskyttet, kunne vi da tillate fortsettelsen av atomeksplosjo-

ner hvor som helst i verden, når disse kunne skade livet til mange mennesker? Gertrude Baer skrev brev til alle nasjonale seksjoner av WILPF og ba dem påvirke sine delegater til WHO's generalforsamling. Hun tok også kontakt med komiteen som planla neste generalforsamling. Men i svaret Gertrude Baer fikk fra WHO stod det: «Spørsmålet om eksperimentering med atomvåpen er en politisk sak, som De vet, og vi i WHO må selvfølgelig avholde oss helt fra enhver diskusjon om politiske spørsmål.» Gertrude Baer ga seg ikke og skrev tilbake:

«Fakta er at eksperiment med atomvåpen blir utført av flere stater. WILPF sin oppgave er konsentrert om å få slutt på krig, uansett våpentype eller metode. Vi er imot det konkurranseinstinktet som vil produsere så mange ultramoderne vitenskapelige- og tekniske dødsoppgifter som skattebetalernes penger tillater.»

7. januar 1955 ba Gertrude Baer noen seksjoner av WILPF om å påvirke regjeringene sine for å få «Undersøkelse av helseeffekten fra atomvåpentesting» som sak på WHO's neste generalforsamling. På WHO's styremøte samme år sa Generaldirektøren: «WHO har ansvaret for å beskytte mot stråling innenfor feltet atomenergi i forhold til medisin og folkehelse.» For første gang hadde WHO definert sitt ansvar for å beskytte menneskene mot strålingen som ville øke i takt med økende bruk av atomkraft. Helsedirektør Karl Evang som var utsending fra Norge til dette møtet tok opp problemet med det radioaktive nedfallet fra atomvåpeneksperimentene som et av de største helseproblemer i vår tid, og ba om at det måtte drøftes på neste generalforsamling. Han la vekt på de langsiktige genetiske skadene dette nedfallet kunne medføre. Gertrude Baer skrev til Evang for å takke og det utviklet seg en korrespondanse mellom disse to. (Bussey & Tims Pioneers for Peace, s. 212).

Kampen mot atomkraft

I august 1955 arrangerte FN en konferanse om fredelig bruk av atomenergi i Genève. 73 land deltok og det var 1400 delegater, 3000 observatører fra industri og forskningsmiljø og det ble lagt fram 1067 vitenskapelige artikler. WILPF sendte fire kvinner som observatører: kjemikeren Gertrud Woker og matematikeren Helene Stähelin fra Sveits, Isabelle Pontheil fra Frankrike og Helga Stene fra Norge.

Før denne konferansen forsøkte Gertrude Baer å få helseskader etter atomvåpentesting på dagsorden. Men WHO's generalsekretær så på dette som «utenfor formålet med konferansen»

Helga Stene skriver i referatet fra konferansen bl.a.:

«Dersom atomenergi bare ble brukt til fredelige formål, slik vi ble fortalt på konferansen, tror jeg at det ville være mulig å overkomme farene ved å bruke storskala sik-

kerhetsutstyr. Menneskene har utført vanskelige oppdrag før. Vi bruker farlige stoff som kokain og morfin som medisin uten å ta skade av det. Kanskje kan vi også mestre atomkraften som verden trenger så sårt, uten å ta skade av det?»

Men kvinnene fra WILPF konkluderte til slutt med et klart standpunkt mot atomkraft.

«Det som er det viktigste for oss er spørsmålet om helseskader på folk som lever i dag og enda mer, skader på generasjon etter generasjon for hundrevis av år, fra det radioaktive avfallet som alle atomkraftverk produserer. Faren ligger ikke bare i at det kan skje katastrofer som fører til skade på reaktoren, og forurensning med radioaktive materialer over store områder, men i daglige utslipp av radioaktive stoff fra slike reaktorer. Vinden vil føre de radioaktive stoffene med seg og de vil falle til jorden som støv eller med regn og

forurensning vegetasjon, vannkilder, buskap og melken vi drikker.»

Forslag om solenergi

Konklusjonen til WILPF-kvinnene ble at atomkraft som energikilde alt var gått ut på dato, og at solenergi ville bli dominerende som energikilde for industrien mot slutten av dette århundret. WILPFs komité mot vitenskapelig krigføring, ledet av Gertrude Baer, foreslo å satse på solenergi og viste til kjente forskere på den tiden. De mente at så lenge lager av atomvåpen og testing av disse eksisterer, er hver atomreaktor en enorm risiko. Livet vårt og livet til framtidige generasjoner avhenger av vår evne til å forby bruk av atomvåpen i nye kriger. De militære autoritetene fra alle land vet at det kommer nok fisjonsmateriale til å skape store lagre av atomvåpen fra hver eneste reaktor. De viste til atomfysikeren Martin som hadde pekt på at en liten prosentdel av

det intellektuelle arbeidet som har blitt utført for å oppdage og utvikle atomenergien ville vært nok til å utvikle den ubrukte solenergien.

Det hadde vel aldri før vært slike hurtige reaksjoner i FN-organene som da temaet solenergi ble lansert. Det ble foreslått av den franske delegasjonen i vårsesjonen i ECOSOC i 1956. I et dokument fra den franske regjeringen til Generalsekretæren i FN, 21. april 1956, om det daværende stadium av vitenskapelig og teknisk utnyttning av alternative energikilder, står det:

«Inntil FAO-konferansen i november 1955 var WILPF den eneste, og helt sikkert den første NGO med rådgivende status som foreslo solenergi som energikilde istedenfor atomenergi. Det kan ikke bygges atomreaktorer i det uendelige på grunn av den kolossale mengde med radioaktivitet som samler seg inne i en atomreaktor i drift. Og alle reaktorer i drift tillater radioaktive utslipp til luft og vann og produserer bombestoffet plutonium inne i reaktorkjernen.»

WHO/IAEA

IAEA ble opprettet i 1957 for å utbre sivil atomkraft, som bidrag til bedre helse og økt velstand overalt. De skulle også passe på at denne kunnskap og teknologi ikke ble misbrukt til våpen. For å vurdere strålerisiko og sette grenser for stråling ble WHO ikke rådspurt. I 1959 inngikk International Atomic Energy Agency (IAEA) en avtale med WHO, som i alle år siden har hindret WHO å ha en selvstendig rolle innenfor strålevern og evaluering av atomulykker. (WHA 12-40, 28 May 1959).

Status for verdens atomindustri i 2014

Det er i dag 388 reaktorer i drift i 31 land. I juli 2014 var 67 reaktorer under konstruksjon, 50 av disse i tre land, Kina, India og Russland. Over 107 reaktorer har vært i drift i over i 30 år eller mer.

De fleste reaktorene hadde en planlagt levetid på 30 år da de ble bygget. De to generasjon-III+-reaktorene som bygges i Frankrike og Finland har blitt mye dyrere å bygge enn planlagt og byggetiden har blitt lenger. Olkiluoto 3 i Finland er nå ni år etter skjema og 280 prosent over budsjettet.

I 2013 produserte det tyske fornybare energisystemet 56 prosent mer enn landets atomreaktorer. Problemet med aldrende reaktorer, økende kapitalkostnader ved bygging av nye, utgifter til vedlikehold, oppgradering etter atomulykken i Fukushima og reaktorer som ikke er konkurransedyktige uten store subsidier fra regjeringer, ødelegger for atomindustrien. (The World Nuclear Industry Status Report, 2013 og 2014.) Atomindustrien går tilbake og vi står foran en enorm utfordring når alle gamle atomanlegg må bygges ned og deponeres de neste hundreår.

Det store problemet i fredstid

Ingen av de omtrent 34 land med brukt atombrensel, reprosessert eller ikke, fra atomreaktorer har i dag et ferdig deponeringsanlegg. Det store flertall av disse landene har ingen konkrete planer om slike anlegg. Fakta er at problemet med deponering av høyradioaktivt avfall og brukt atombrensel ikke er løst, mer enn et halvt århundre etter at den første kommersielle atomreaktoren startet. (Nuclear Monitor 2. mai, 2012)

I atomlandet Storbritannia skal det ryddes opp i og bygges ned 17 sivile atomanlegg som ble startet på 1940-tallet. Sellafield blir presentert som «vårt største og mest komplekse anlegg» og den største utfordringen. Her mangler de både kunnskap og teknologi til å løse problemene. Ved slutten av den planlagte gjenvinningen vil det være 140 tonn med sivil plutonium i Sellafield, og det er et uløst problem hvordan det kan oppbevares trygt. For tiden planlegger de å bruke det som brennstoff (MOX)

i atomreaktorer. Ingen av dagens reaktorer i Storbritannia kan bruke slikt brensel, derfor må det bygges nytt MOX-anlegg og nye reaktorer, siden også den tidligere MOX-fabrikken er nedlagt.

Radioaktivt i hundretusenvis av år

Den første tiden da det hastet med å produsere de første britiske atombombene, ble det brukte høy-radioaktive atombrenselet lagret i midlertidige brønner. Den største utfordringen for Sellafield i dag er flytting av dette til et tryggere mellomlager i påvente av et permanent deponi. Det er satt i gang en omfattende ny geologisk undersøkelse over hele landet for å finne et sted som er egnet til å bygge et slikt deponi. Planen er at om 100 år skal alt det radioaktive avfallet i Storbritannia, som i dag er lagret på mer enn 30 steder, være plassert i ett geologisk sikkert deponi.

I følge atomindustrien er det i dag 145 reaktorer som må legges ned i løp av de neste 15 år. (www.nda.gov.uk) Skal vi satse på atomkraft i framtida? Dette er urealistisk både økologisk, økonomisk og teknologisk.

Les en utvidet versjon på våre hjemmesider www.ikff.no

Observatør under FNs 69. generalforsamling

av Kirsten Margrethe Kvam Tingstad

Generalforsamlingen i New York er FNs "årsmøte" og utgjør verdens største internasjonale møteplass fra slutten av september og ut desember. Her har alle de 193 medlemslandene hver sin stemme som teller like mye uavhengig av landets størrelse. Spørsmål blir diskutert og anbefalinger presentert. De fleste sakene diskuteres i seks faste komiteer.

Jeg var i New York fra 5. til 21. oktober som observatør for Norges fredsråd og synes jeg har hatt et stort utbytte av oppholdet. Jeg fulgte stort sett debattene i 1. og 3. komite, som tar for seg hhv nedrustning og internasjonal sikkerhet og sosiale, menneskelige og kulturelle spørsmål.

Den permanente norske FN-delegasjonen holder til ved Norges ambassade og har morgenmøter to dager i uken hvor observatører er velkomne til å delta. Møtene gir innsikt både i arbeidsmåter og Norges prioriteringer i de ulike sakene som er oppe.

En forsamling med 193 land går naturligvis ikke umiddelbart i samme retning i alle saker.

FN blir kritisert for sendrektighet og handlingslammelse, og konsensuskrav gjør det ikke lettere å oppnå bevegelse i vanskelige spørsmål. På den annen side er det nettopp kompromisser som må til når parter fra ulike ståsted skal forplikte seg i store og viktige internasjonale prosesser.

Mitt inntrykk etter å ha sittet og hørt utallige innlegg i begge komiteene er likevel at alle forsøker å framstå som ansvarlige i forhold til tidligere vedtak i form av resolusjoner. Noen prosesser peker i riktig retning, som for eksempel arbeidet med oppfølging av konvensjonen om forbud av kjemiske våpen, og våpenhandelsavtalen (ATT). Sistnevnte er ventet å tre i kraft på julaften i år etter at 50

stater nå har ratifisert avtalen som er juridisk bindende i motsetning til FN-resolusjoner. I tredje komite har det skjedd sporbare endringer på flere områder, som utdanning, kvinners og jenters rettigheter, urfolks og utsatte gruppers kår blant annet.

De fleste innleiderne i første komite understreket at verdens atomvåpen og deres potensielle bruk og spredning utgjør den største sikkerhetstrusselen i vår tid. I år er det også diskusjoner om hvordan man kan hindre at forhandlingene stanser helt opp i skyggen av nye spenninger i Europa med henvisning til Ukraina – Russland. Mange beklager at en lenge bebudet og ønsket konferanse om en atomvåpenfri sone i Midt-Østen ikke blir realisert, og holder Israel ansvarlig for utsettelsen på ubestemt tid. Også prøvestansavtalen (CTBT) sto sentralt i debatten. Avtalen forbyr all atomprøvesprengning på jordas overflate, i atmosfæren, i havet og under bakken. Den ble vedtatt av FNs generalforsamling i 1996, men er ikke gyldig som internasjonal avtale i påvente av spesifikke staters underskrift.

Alle innstendige appeller om fortgang i arbeidet med å sikre atomnedrustning står imidlertid i grell kontrast til atomstatenes planer for modernisering av sine atomvåpen. Utgiftene til modernisering og vedlikehold er estimert til 1000 milliarder dollar i løpet av det neste tiåret. Mange delegater tok også til orde for generell nedrustning, og ba om at medlemslandene nå setter inn felles ressurser for å oppnå handling. Det er til dels sterke appeller om mer åpenhet i nedrustningsspørsmål for å bygge tillit mellom landene og å hindre full stopp i ulike forhandlinger. Svært få delegater tok opp trusse-

len fra nye våpenteknologier som for eksempel ubemannede droner.

I tillegg til politisk vilje til å ta nedrustningsspørsmålene videre, er det en rekke juridiske forhold som må utredes. Vedtak må være juridisk bearbeidbare til praktisk politikk. New Zealand skiller seg ut med å ha utarbeidet en egen "Arms Trade Treaty model law" og landet må sies å være et offensivt foregangsland i nedrustningsspørsmål. Ifølge deres FN-ambasador er det et stort folkelig engasjement rundt nedrustning i landet.

I 3. komite var det særlig i den perioden jeg overvar barns rettigheter og "the advancement of women" som sto sentralt. Den internasjonale dagen for jentebarn 11. oktober ble markert både i og utenfor FN. FNs generalsekretær Ban Ki-moon sa i forbindelse med dagen:

"On this International Day of the Girl Child, I call on all governments to take action to end all forms of violence against girls in all parts of the world. Together, we must create a world where violence against women and girls is never tolerated and girls are always empowered to reach their full potential". Bærekraftig utvikling og like rettigheter for begge kjønn henger sammen. FN har tidligere vedtatt resolusjoner om vold mot kvinner, kvinners rettigheter til helse og til å bestemme over egen kropp, utdanning, sikkerhet, og deltakelse i samfunnet. Mange delegater etterlyser nå implementering av "den gode vilje". Målene kan ikke nås uten at man samtidig identifiserer de strukturelle drivkreftene i samfunnet. Med stadig nye internasjonale merkedager er det å håpe at det ikke går inflasjon i slike dager og at sakene virkelig får verdens

oppmerksomhet som tenkt. I år ble også den første Verdenskonferansen om urfolk arrangert ved oppstart av generalforsamlingen som følger opp FN-deklarasjonen om urfolks rettigheter fra 2007. Det var givende å delta i ulike uformelle møtefora hvor også mange frivillige organisasjoner deltok, og hvor resolusjonstekster ble diskutert. Her er språket ledigere og tilnærmingen til problemstillinger mer konkret. Jeg fikk et nyttig innblikk i hvordan det jobbes på tvers av interessegrupper og nasjoner og hvordan godt håndverk kreves for å få en resolusjonstekst i havn.

15. oktober er det den internasjonale Rural Women's Day, etablert i 2008, som merkedag for den viktige rolle kvinner på landsbygda og urfolkskvinner spiller i å styrke landbruket og bygdeutvikling, mat-sikkerhet og utrydde fattigdom. Samtidig erkjennes de store og alvorlige utfordringene som møter mange rurale kvinner som utgjør en fjerdedel av verdens samlede befolkning. Dette temaet er ett av mine store interessefelt gjennom mange år. Årets markering i FN

var tydelig på at rurale kvinners kår må på stå høyt på dagsorden foran neste års 20-års-markering for Beijingplattformen (Beijing+20) og at denne gruppens framtidige rolle og muligheter vil være avgjørende for måloppnåelse i verdens nye mål for en bærekraftig utvikling.

Det var også interessant å merke seg ordet "universality" dvs. almenngyldighet i denne sammenhengen. Kvinner på landsbygda er i en særstilling verden over og en ung amerikansk gårdbruker ga et sterkt vitnesbyrd om en vanskelig hverdag som kvinnelig gårdbruker i dagens USA. Likevel er det klart at de største utfordringene bæres av kvinner i utviklingsland. I land hvor helse, utdanning, sosiale, økonomiske og juridiske rettigheter for kvinner generelt er en stor mangelvare, rammes kvinner på landsbygda hardere, i tillegg til at kulturell praksis ofte er mer kvinnekriminerende utenfor bysentra.

Det føltes som et stort privilegium å bruke to uker på å overvære diskusjoner i FN, hvor verden

med ett kommer mye nærmere. Å sitte i Sikkerhetsrådet og høre diskusjoner om dagens situasjon i Mali med direkteoverføring via storskjerm i sanntid var en helt spesiell opplevelse. Det er ingen tvil om at mange hardtarbeidende delegater virkelig ønsker å påvirke utviklingen i riktig retning. Samtidig er det både betenkelig og litt nedstemmende at de fleste medlemsland, inkludert vårt eget, synes å vurdere sitt eget handlingsrom i generelle vendinger som begrenset, særlig innen nedrustning. FN kan ikke gjøre mer enn sine medlemmer, FN er sine medlemsland. Her var en delegats tale klar:

"Vi har kunnskapene. Det verden nå trenger er: Politisk vilje, kapasitet til å gjøre det riktige, og ressurser til å gjøre det riktige NÅ".

Sivilsamfunnets engasjement ble også hyppig nevnt. Det er en påminnelse til oss selv om vår rolle i det kompliserte bildet av interesser, ressurser, retorikk og realpolitikk. Årets Nobels fredspris er også en støtte til sivilt initiativ.

Kongress og konferanse i Haag 2015

22. - 25. april 2015 avholder vi vår 31. internasjonale kongress. Den blir bare holdt hvert tredje eller fjerde år. Kongressen behandler rapporter fra seksjoner, generalsekretæren, arbeidsutvalg (EXCOM), og om WILPFs øvrige internasjonale arbeid. Kongressen godkjenner nye seksjoner, velger nye EXCOM-medlemmer, vedtar arbeidsplaner og budsjett for neste periode, og resolusjoner om aktuelle politiske saker. Kongressen er vårt høyeste styrende organ og her blir vi enige om hva og hvordan vårt fredsarbeid skal bedrives de neste årene. Denne kongressen skal legge siste hånd

på arbeidet med en ny strategi for de neste 100 års arbeid for fred. Dette blir vårt nye manifest. Nye retningslinjer og ny arbeidsstruktur er det også knyttet mye spenning til foran kongressen i Haag. Rett etter kongressen i Haag, 27. - 29. april 2015, er det 100-års markering med en stor konferanse som er åpen for alle. Den har fått navnet: Women's Power to Stop War. Vi tok en prat med seksjonsleder K. Margrethe Tingstad og IB-medlem Edel Havin Beukes om kongressen og konferansen. Edel tenker litt tilbake: «Min første kongress var i 1992 i St. Cruz i Bolivia. Hovedtema var FNs miljømøte

22-25. APRIL
WILPF 31.KONGRESS
Begrenset plass

27-29. APRIL
WOMENS POWER TO STOP WAR
Konferanse åpen for alle

(UNCED) i Rio samme år, og urfolks situasjon i Amerika 500 år etter Columbus. Neste kongress var i Helsingfors i Finland i 1995. Her sto den store fredsreisen til Beijing og FNs Kvinnekonferanse der i sentrum. Den siste kongressdelegasjonen jeg ledet var i 2004, i Kungälv i Sverige. Her var vannspørsmål og 1325-saker hovedtema.»

International Board (IB), det internasjonale styret, har ett medlem fra hver seksjon samt EXCOM på 7 medlemmer: president, 4 visepresidenter, kasserer og generalsekretæren. På spørsmål om hennes IB arbeid nå svarer Edel: «Jeg er valgt til IB-medlem 2013-2016, men har også møtt som IB varamedlem for Mari Holmboe Ruge på kongressen i Costa Rica og på IB- møtet i Madrid i forrige periode. IB-møtene har blitt store forsamlinger. Det er ca. 50 personer som har oppgaver på et IB møte, men ofte møter over 100 personer opp. Møtene er åpne, og det har de positive sidene at folk treffer hverandre og kan delta på seminarer og andre arrangementer som gjerne følger med et IB-møte. Det arbeides med å få til en bedre organisering av styremøtene. IB-medlemmet er med i diverse komiteer og arbeidsgrupper under kongresser. Jeg har deltatt i månedlige møter i PWG (den politiske arbeidsgruppen) og jeg er co-convenor i EWG (Miljøarbeidsgruppa). Etter min mening burde kongressene være møtet som inspirerer medlemmene. De holdes tradisjonelt i ulike deler av verden. Regionale samlinger er et møtealternativ som diskuteres nå. Jeg vet at det vil bli mye å gjøre for meg på en kongress, men jeg får også med hjem gleden over å treffe WILPF-kvinner fra mange land som jeg har felles interesser med. Personlige møter er mye mer givende enn SKYPE-møter!» Edel fortsetter: «IB har mange oppgaver mellom kongressene. De skal sørge for at WILPFs politikk og program blir fremmet og at vedtak gjennomføres. IB kan sette opp nye arbeidsgrupper og komiteer eller avvikle dem. De tar opp forslagene fra komiteer og arbeidsgrupper. De skal sikre økonomien til WILPF internasjonalt bl.a. til våre prosjekter. De ansetter generalsekretær etter forslag fra EXCOM. Dessuten holder IB-medlemmet kontakten mellom seksjonene og WILPF

internasjonalt. EXCOM har jevnlig kontakt med sekretariat og prosjekter og er WILPFs hovedstyre i følge konstitusjonen.

Hva er din rolle på kongressen i Haag? Margrethe ble ferdig med sitt store og grundige arbeid i den ad-hoc organisasjonskomiteen som ble opprettet i Madrid i 2013. «Min rolle som landsleder blir først og fremst å lede den norske delegasjonen. Det vil være både politiske og organisatoriske diskusjoner og avstemninger, som det er viktig at vi som delegasjon har en samlet tilnærming til.»

Hva hun håper å ta med seg videre etter kongressen? «Generelt inspirerer kongresser til fortsatt arbeid gjennom deling av kunnskap og engasjement. Fysiske møter gir gjerne en sementering av samarbeidsideer og nye prosjekter settes i gang. Kongresser blir også en viktig påminnelse for oss at IKFF er på grunn av WILPF. Samspillet mellom nasjonalt og internasjonalt nivå er alles ansvar, og fotavtrykket vårt som organisasjon er avhengig av at vi som seksjoner spiller på lag med det internasjonale sekretariatet som gjør en fantastisk innsats på alles vegne.»

Hvilke forventninger har du til jubileumskonferansen? Edel svarer: «Jeg håper det skal bli en minneverdig og inspirerende opplevelse for videre arbeid for fred og nedrustning. Og håper det kommer mange andre organisasjoner til markeringen vår og at vi får til mer samarbeide i årene som kommer.»

Margrethe gleder seg også: «På selve konferansen skal jeg være deltaker på linje med de fleste andre, og gleder meg stort. I tillegg håper vi å få til en såkalt «side event», en workshop omkring militarisme og miljø, som er et felt vi vil gjøre mer arbeid på framover.»

Hva håper du skal bli husket fra vår 100 årsfeiring?

JOIN US IN THE HAGUE

«Det er en opplevelse i seg selv å kunne delta på 100 års jubileumskongressen. Det har også vært en god opplevelse å se på den historien WILPF/IKFF representerer.» kommer det kort fra Edel.

Margrethe svarer for hele året under ett, som det forventes av en landsleder: «Det blir nok mye minneverdig i løpet av året, både i Haag og her i Norge. Jeg håper vi vil huske vår historie som organisasjon bedre, og særlig den personlige innsats og kostnad som våre formødres arbeid innebar. Vi må lytte bakover når vi skuer framover, da våre politiske saker har vært arbeidet med over lang tid og mye klokt er sagt og gjort. Jeg håper også vi vil bære med oss i bevisstheten at utgangspunkt og forutsetninger også for IKFFere er svært ulike slik at det å støtte våre forbundsfeller i mindre privilegerte områder av verden blir viktig framover.»

Vi ønsker Margrethe og Edel lykke til med sitt arbeid i Haag. www.ikff.no har mer om forberedelsene og blir oppdatert etter hvert som det nærmer seg.

Redaksjonen

www.ikff.no har mer om forberedelsene og blir oppdatert etter hvert som det nærmer seg. Mellomtiden anbefales det å gå inn på <http://www.womenstopwar.org>. Der finner du også praktiske opplysninger om påmelding etc. registreringen pågår nå.

Jubileumskonferansen i Haag 2015

Dette har programkomiteen å si:

«Konferanseprogrammet fokuserer på å etablere prinsipper for varig fred og utforske de underliggende årsakene til konflikter som patriarkatet, militarisme og ulikhet, slik våre formødre gjorde i 1915.»

Hovedtemaer blir:

Militærutgifter opp mot sosiale utgifter

Hvordan står militærutgifter i forhold til investeringer i menneskerettigheter, helse, utdanning og likestilling? Hva vi betaler for, og hva vi går glipp av?

Sikkerhetsrådets resolusjon 1325, femten år etter

Hva har endret seg siden dette skjellsettende dokumentet ble vedtatt? Hvordan passer prosesser som Beijing+20 og tusenårsmålene (MDG)+15 inn i dette? Den planlagte 2015 Women, Peace and Security Global Review Process vil stå sentralt.

Seksuell vold

Mange regjeringer har lovet å sikre rettsforfølgelse og hjelp til ofre for slike «krigsvåpen». Men hva er de vanligste årsakene til seksuell vold? Hvordan spiller våpenhandel, patriarkatet og kvinners politisk deltakelse inn? Vi vil rette oppmerksomheten mot de underliggende årsakene til all seksuell vold.

Nedrustning

Hvordan kan vi utvikle en dypere forståelse av «revolverkultur», våpenpolitikk og hindringer for nedrustning? Hva gjør sivilsamfunn for nedrustning av atomvåpen, "killer roboter" og regulering av våpenhandel og hvilken rolle spiller kvinner i disse bevegelsene?

Skeivfordelinger

Hvordan økonomisk ulikhet, fattigdom, vold og konflikt påvirker forholdet mellom kvinner og menn? Hvilken rolle spiller vårt nåværende økonomiske system i å opprettholde og forårsake konflikt?

Hva er effektene av diskriminering og rasisme på sikkerhetspolitikk?

Miljødelegasjoner

Hva er sammenhengen mellom militarisering og ødeleggelser av miljøet? Kan vi bruke våre ressurser på en bærekraftig måte uten å bidra til konflikt? Hvor nær er vi til å realisere retten til matsuverenitet og vannsikkerhet? Hvordan påvirker disse problemene flyktninger og internt fordrevne?

Grasrotaktivisme; Å gjøre din stemme hørt på internasjonalt nivå

Hvordan kan vi øke engasjementet og forbedre våre multilaterale systemer? Hvordan kan grasrotaktivisme gjøre en reell forskjell, og hvordan kan vi jobbe fra lokalt til globalt nivå? Hvilken makt har du som aktivist og hvilke ferdigheter trenger du for å lykkes? Dette tema fokuserer på hvordan konferansedeltakerne kan bli gode endringsagenter.

Å engasjere menn

Hvorfor og hvordan engasjerer menn seg i kampen for likestilling? Hvordan har kvinnebevegelsen samarbeidet med menn, hva er våre erfaringer og hvilke aktuelle tiltak pågår? Hvorfor er menns innspill og synspunkter ønskelig og nødvendig i arbeidet for fred?

Plenumsmøter med talere og debatt

Seminarer

Internasjonale talere

Fredsmarked

Utstillinger

Offentlige markeringer

Festival

Kreative spillopper

WILPF 2015 CONFERENCE

WOMEN'S POWER TO

STOP WAR

UNITING A GLOBAL MOVEMENT

Arven fra Bertha von Suttner

av Mari Holmboe Ruge

Bertha von Suttner med delegasjon i 1913 på den andre fredskonferansen i Haag.

Bertha von Suttner døde for 100 år siden i år, en uke før skuddene i Sarajevo utløste det katastrofale skredet som har fått navnet Den første verdenskrig. Den ulykken slapp hun å oppleve, men fikk heller ikke delta i fredskvinnenes engasjement for en bedre organisert verdensorden enn den som gikk under i 1914. Da krigen brøt ut, nærmest som en uunngåelig konsekvens av militær opprustning og politisk maktspill mellom europeiske allianser, ble behovet for langsiktige og gjensidige ordninger ennå tydeligere. I år markeres 100-årsminnet for hennes død i mange land. I Nobelinstituttet ble hennes minne feiret med et arrangement 13. november.

Bertha von Suttner tilhørte en adelig familie i Østerrike, og var kjent som Baronesse von Kinsky før hun giftet seg med Arthur von Suttner. Hun dro til Paris hvor hun arbeidet en ukes

tid for Alfred Nobel i 1876 etter å ha svart på en annonse der han søkte etter en sekretær. Et telegram fra Arthur von Suttner fikk henne til å vende tilbake til Østerrike.

Etter å ha giftet seg i aller største hemmelighet dro paret til Kaukasus, hvor de ble værende i flere år. Det var her Bertha von Suttner for alvor begynte å skrive, for å tjene penger til livets opphold. I 1888 ga hun ut sin første bok, *Das Maschinenzeitalter* (Maskintidsalderen). Boken ble utgitt under pseudonym. Først da boken kom ut i tredje opplag, i 1899, sto forfatterens navn på tittelbladet. Da var Bertha von Suttner allerede berømt for en annen bok, *Die Waffen Nieder!* (Ned med våpnene) som kom ut i 1889 og fikk enorm oppmerksomhet over hele den vestlige verden. Boken kom i flere opplag, og ble oversatt til mange titalls språk, på

norsk allerede i 1891. Alfred Nobel leste den, ble imponert, og skrev til henne at han så fram til "den ære og lykke at trykke Deres haand, denne amazonehaand som saa kjekt fører krig mod krigen". Det var også på denne tiden han lovet henne at en "del af min formue skulde anvendes til prisbelønninger" for fredsarbeid.

Bertha von Suttner ble foreslått som fredsprismottaker hvert eneste år fra 1901 til 1905, da hun endelig fikk prisen. Kvinneforeninger i Norden og andre land, professorer og framstående fredsvenner sto bak disse forslagene, og i 1904 kom det inn langt flere forslag på von Suttner enn på noen av de andre kandidatene. Komiteen valgte likevel å overse henne. Historikerne Ivar Libæk og Øivind Stenersen antyder at ubevisst kvinnekiskriminering kan ha vært en medvirkende årsak til at hun måtte

vente så lenge på Nobelprisen: "Det er mulig at komiteen syntes hun fremhevet sin egen innflytelse på Alfred Nobel for sterkt og mistenkte henne kanskje for å fremme sitt eget kandidatur. En annen grunn kan ha vært at hun var kvinne og at den internasjonale fredsbevegelsen var sterkt mannsdominert. Dessuten var flere av vinnerne før 1905 gamle menn. Man måtte benytte anledningen til å hedre dem før det var for sent". (Sitat fra Nordervals bok)

Bertha von Suttner kom til Kristiania i april 1906 for å holde sitt nobelforedrag. Hun understreket at pasifismen var framtidens og fornyingens ideologi. Nobelkomiteens formann Jørgen Løvland hyllet prisvinneren «for hennes faste tro, håp og selvpoppofrelse. Også vi i de nordiske land, kvinner og menn, trenger Dem for å tenne og verne troens og innsatsens flamme.» Kvinner i Kristiania holdt en stor fredsfest for Bertha von Suttner med fredsflagg og hvite blomster. 300 var til stede.

Troen på krig som legitimt redskap i forholdet mellom stater hadde fått et grunnskudd. Modige og bevisste kvinner formulerte det slik:

«Mænd og kvinder i alle land har følt som om krigens ødelæggelser talte til dem om nye pligter og nyt ansvar som de ikke hadde lov at undra sig. Først og fremst pligten til at gjøre op med sig selv om krig er det naturnødvendige onde som de aller fleste av os - utenfor en liten kreds av fredsvenner - hittil har samtykket i at anse den for. Hvis det ikke er saa, hvis vi derimot kommer til den overbevisning at krig har sin rot i forhold som det staar i menneskelig magt at forandre, da hviler ogsaa paa hver enkelt av os som tror det, pligten til at motarbeide den statsmoral som nu gjør vaabnene til den øverste dommer i nationernes forhold til hverandre. Det er kvinders tro paa at krig kan overvindes og at nationernes mellemværende - likefuldt som de enkelte samfundsmedlemmers - kan ordnes ved andre midler end vold som førte til sammenkaldelsen av Kvindernes

Internationale kongres i Haag og til det efterfølgende arbeide for at organisere kvinder av alle nationer i fredens tjeneste.»

(Fra brev til norske organisasjoner fra Kvindenes komité for varig fred. 1915.)

I de første årene av krigen var det mange forsøk på å få nøytrale land til å megle mellom de krigførende partene og å legge fram løsninger for dem. Troen på megling som konfliktløser sto sterkt i Kvinneligaen i mellomkrigstiden, helt til Europa sto på randen av en ny krig, denne gangen mellom ideologier, ikke landområder. Den andre grunntanken fra Haag-kongressen var at det måtte skapes arenaer og institusjoner der internasjonale spørsmål kunne diskuteres og avgjøres for å slippe slike ulykker som skyttergravskrigen i Nord-Frankrike var. Kongressen foreslo et permanent «forliks- og undersøkelsesråd» for å avgjøre internasjonale tvister pga økonomisk konkurranse, folkeøkning og endringer i sosiale og politiske forhold. Det var en selvfølge for kongressen at kvinner skulle delta på like fot i alle internasjonale forhandlinger.

Bertha von Suttner var den første kvinne som fikk Nobels fredspris. Linjene fra hennes livsverk til WILPFs prinsipper er tydelige. De to første kvinnene som fikk fredsprisen etter henne var WILPFs medstiftere og ledere Jane Addams og Emily Greene Balch. Balch refererte til Bertha von Suttners fredsarbeid i sin takketale for fredsprisen i 1946. Alva Myrdal, som fikk prisen i 1982, var medlem av IKFF Sverige. Andre sentrale medlemmer av WILPF har kommet høyt opp på komiteens vurderingslister. WILPF som organisasjon var nominert til 40-årsjubileet 1955.

Neste år er WILPF 100 år. Tenk om vi får Nobelprisen i jubileumsgave!

Fredsarbeid under krig

av Mari Holmboe Ruge

Hvordan er det å være fredsarbeider når krigen er et faktum? Krigshandlinger, ødeleggelser og daglige problemer som matmangel og redsel for egen og familiens sikkerhet dominerer hverdagen. Ytringsfriheten begrenses eller forsvinner. Gamle venner i andre land blir sett på som fiender. Myndighetene krever full oppslutning om sin politikk. «Right or wrong – my country» blir parolen.

Rapportene fra de første kongressene etter begge verdenskriger gir sterke vitnesbyrd om påkjenningene, men også om styrken i kvinnes engasjement og om hvordan kombinasjonen av solide kunnskaper og internasjonalt søsterskap gjorde at de så langt og handlet framtidsrettet.

I 1939 og vinteren 1940 forsøkte WILPF å fremme meglingsinitiativ fra nøytrale land eller å få sammenkalt en konferanse for våpenhvile, der også kvinner skulle være med. Men verken Folkeforbundet eller den nøytrale stormakten USA kunne eller ville ta slike initiativ. Så sent som i februar 1940 forsøkte skandinaviske kvinneorganisasjoner å påvirke sine regjeringer – og Eleanor Roosevelt - til å ta initiativ for våpenhvile.

WILPFs internasjonale styre møttes i Geneve i desember 1939. Krigen var brutt ut. Som i 1915 vedtok de å kalle sammen en internasjonal kvinnekonferanse parallelt med fredsforhandlingene etter krigen. Noen seksjoner sendte inn forslag til hvordan en rettferdig og varig fred kunne sikres, bl.a. gjennom bruk av forskning. President Roosevelt i USA ble inntrengende bedt om å innkalle en konferanse av nøytrale stater. Styret krevde også uavhengighet for India, frihet for Tsjekkoslovakia og sendte en sympatierklæring til det finske folk

som nettopp var blitt invadert av Sovjet-Samveldet.

Den amerikanske seksjon inviterte WILPF til å flytte sitt internasjonale kontor fra Geneve til USA om nødvendig. Kontoret holdt åpent i det nøytrale Sveits under hele krigen, men visepresident Gertrude Baer flyttet til USA. Som tysk jøde risikerte hun arrestasjon og deportasjon. Hun bodde i USA under hele krigen, og holdt kontakten med de nasjonale seksjonene i den grad det lot seg gjøre. Hun skrev og sendte ut regelmessige «Circular letters» med oppdatering om utviklingen sett fra et fredsarbeiderperspektiv og med de informasjonene hun hadde fått tilsendt fra medlemmene. Her kunne også diskusjoner om vilkårene for en fredelig verden fortsette. De som ikke kunne sendes i vanlig post ble spredt via diplomatpost fra USA. Vi kjenner ikke til om noen av dem kom fram til det okkuperte Norge. Brevene er digitalisert og tilgjengelige fra IKFF.

Kongressen 1946

6 år etter det forrige internasjonale styremøtet holdt WILPF sin 10. internasjonale kongress, i Luxembourg. 200 kvinner fra 13 seksjoner og i alt 18 land var til stede. Det må ha vært et meget sterkt møte. Noen kom fra fengsel og konsentrasjonsleirer, andre hadde klart seg som flyktninger. I okkuperte land hadde mange medlemmer deltatt i motstandsbevegelsen. Medlemmer i USA og Storbritannia hadde forsøkt å holde oppe idealene om internasjonalisme og pasifisme i en vanskelig og polarisert tid. Og mange kom ikke – i Sentraleuropa hadde mange av Ligaens fremste vært jøder. Seksjonene i Tyskland og Østerrike deltok ikke i kongressen,

de ble nektet utreisevisum av de allierte okkupasjonsmaktene. Reiserestriksjoner i etterkrigseuropa hindret andre seksjoner fra å delta: Australia, Canada, Cuba, Egypt, Japan, New Zealand, Ungarn, Bulgaria, og Ukraina var heller ikke representert, men Brasil ble opptatt som nytt medlem. 15 medlemmer deltok fra IKFF Norge.

En stor del av kongressens tid ble brukt til rapporter fra de nasjonale seksjonene om hvordan de hadde kommet seg gjennom krigsårene. Rapportene er gjengitt i Kongressrapporten og er sterk lesning. De som la fram rapportene hadde stått midt i stormen bare litt over et år tidligere.

I USA engasjerte seksjonen seg i støttearbeid for folk av japansk opprinnelse. Disse ble internert og møtte mange andre vansker etter Pearl Harbor. Seksjonen støttet også fengslede militærnekttere og arbeidet for innreise for flest mulig europeiske jøder. De motarbeidet et forslag om militær verneplikt for kvinner. Tre medlemmer av USA-seksjonen var til stede under den første FN-konferansen i San Fransisco.

I Storbritannia var det sentrale spørsmålet om fredsarbeidets kår i et krigspreget samfunn. Noen konsentrerte seg om å sørge så godt som mulig for egen familie i en vanskelig tid. Andre gjorde som sine amerikanske søstre og tok opp støttearbeid bl.a. for militærnekttere – en lite populær gruppe i et totalmobilisert samfunn. Seksjonen var også en god støtte for WILPF-medlemmer som var flyktet fra egne land til eksil i Storbritannia.

Seksjonene i Polen, Tsjekkoslovakia, Ungarn, Frankrike og Holland og Jugoslavia møtte store vansker og flere av dem var i praksis

oppløst. Arbeidet ble dels forbudt, dels umuliggjort fordi medlemmene måtte flykte eller ble arrestert. Mange gikk inn i motstandsarbeidet. Fellesskapet og samarbeid med menn i den sammenheng bidro til at en del følte det lite naturlig å ta opp igjen arbeidet i en ren kvinneorganisasjon.

I Danmark kunne seksjonen stort sett fortsette sitt ordinære arbeid. Danske myndigheter inngikk et samarbeid med okkupasjonsmakten, og mye av samfunnslivet gikk sin gang under krigen. IKFF kunne holde møter og gi ut sitt medlemsblad. Hovedsaken for IKFF ble å opprettholde respekten for demokratiske idealer særlig blant de unge som var utsatt for nazistisk propaganda. De solgte også hvite fredsblomster på gatene, og enkelte tyske soldater kjøpte og satte merket på baksiden av jakkeslaget. I slutten av 30-årene hadde de tatt seg av jødiske barn som ble deportert fra Sentraleuropa. Få år senere deltok de også meget aktivt i evakuering av de danske jødene over Øresund til Sverige. Mot slutten av krigen sendte seksjonen ut et spørreskjema til mange tusen kvinner og bad dem komme med sine ideer om hvordan verden burde utvikles etter krigen.

Seksjonen i Sverige gjorde et stort arbeid for flyktninger både fra Danmark og Norge og mange andre land. De tok også aktivt del i motstanden mot antisemittisme og nazistiske holdninger, som var temmelig utbredt i Sverige under krigen. En egen IKFF-seksjon for skandinaviske og andre flyktninger i Sverige ble et viktig samlingspunkt.

Den finske seksjon ble oppløst og fredsarbeid forbudt under krigen, men medlemmene fortsatte sitt arbeid for krigsofre og fikk sendt mange tusen barn til sikkerhet i Danmark og Sverige, med støtte fra søsterseksjonene der.

Her i landet ble IKFF forbudt i august 1940 og arkivene beslaglagt. Heldigvis var de viktigste do-

kumentene allerede blitt ødelagt slik at medlemslister etc ikke falt i okkupantenes hender. Dette er også grunnen til at vi praktisk talt ikke har arkivmateriale om IKFF i Norge før krigen. Seksjonens leder, Marie Lous Mohr var en framtrедende person i vårt kulturelle og politiske miljø og talskvinne mot nazismen. Hun ble arrestert i januar 1943 og satt på Grine i to og et halvt år. Seksjonen engasjerte seg i praktisk hjelpearbeid for krigsofre, men var også opptatt av mer prinsipielle spørsmål for fredsarbeidere: "Hva bør en fredsarbeiders riktige innstilling være både i forhold til de som invaderte vårt land og til oss selv? Hva kunne gjøres for å hindre at bitterhet og hat fikk overtaket i våre hjerter?" (sitat fra rapporten). I tråd med dette kan nevnes at noe av det første den norske IKFF-seksjonen tok opp etter krigen, var motstand mot dødsstraff i landssvikoppgjøret.

Kongressen i 1946 fikk også spørsmålet om WILPFs fortsatte eksistens i fanget. Mange var desillusjonerte. Krigen hadde ødelagt mye av de verdier og idealer som WILPF hadde kjempet for siden 1915, og mange følte det vanskelig å ta fatt på ny med store deler av Europa i ruiner og millioner av mennesker på flukt. Den hollandske seksjon foreslo at WILPF skulle nedlegges som selvstendig kvinneorganisasjon. Arbeid for fred og frihet var ikke kvinners spesielle ansvar, men måtte foregå som en bred massebevegelse av menn og kvinner. De viste til sine gode erfaringer med å delta i motstandsbevegelsen under krigen. Forslaget

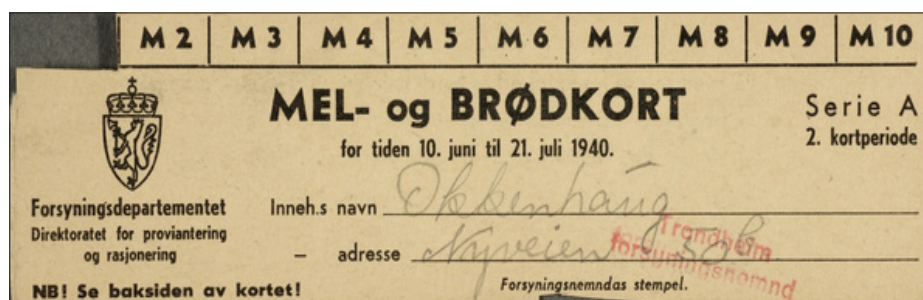
ble nedstemt med stort flertall, og kongressen kunne ta fatt på arbeidet med å finne fram til en ny og bedre verdensorden.

Uttalelsene fra kongressen krevde bl.a. øyeblikkelig ødeleggelse av alle atomvåpen og internasjonal kontroll av kjernekraften; avskaffelse av militær verneplikt og av innrullering av kvinner i militære styrker; og sterk støtte til FN koblet med avvisning av de eksisterende bilaterale og regionale alliansene som allerede fantes i 1946. Marie Lous Mohr ble valgt som en av to visepresidenter for WILPF på denne kongressen. 6 år senere ble hun internasjonal president.

I tråd med dette synet gikk den norske IKFF-seksjonen i 1949 fremst i protesten mot norsk medlemskap i NATO, med politisk mistenkeliggjøring, splittelse i seksjonen og tap av nesten halvparten av medlemmene som resultat.

1946 endte som et gledens år for WILPF. Emily Greene Balch fikk Nobels fredspris. Hun hadde vært med i WILPFs ledelse siden 1915, og ble valgt til internasjonal ærespresident i 1937, etter Jane Addams' død. Nobelkomiteens formann Gunnar Jahn sa i sin tale til henne bl.a.: «Det ville vært klokt av verdens statsmenn å lytte til forslagene fra kvinnene. Men i det mannssamfunnet vi lever blir forslag fra kvinner vanligvis ikke tatt alvorlig.»

Emily Greene Balch ga over halvparten av fredsprispengene, 10.000 dollar, til WILPFs internasjonale arbeid.

Fredsreiser fra WILPF 1915-2000

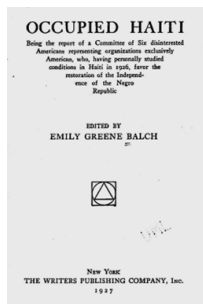
av Carmen Magallon LIMPAL Spania

WILPFs internasjonale reiser

Helt fra starten har behovet for å skaffe solide fakta som underlag for politiske forslag og krav stått sentralt for WILPF. Kongressen i Haag 1915 sendte ut delegasjoner til 14 nøytrale land i Europa og til USA for å legge fram konklusjonene og finne ut hvordan de ble mottatt. Foran 100-årsjubileet har Helen Kay (Storbritannia), leder av den internasjonale historiegruppen, gjennomgått rapporter og beretninger og registrert i alt 44 slike «fact-finding missions» fram til år 2000 på vegne av WILPF. Carmen Magallon (Spania), medlem av historiegruppen, har brukt listen til å lage et verdenskart som viser hvor disse reisene har gått og hva formålet var. Vi har fått lov å bruke det i fred og frihet, selv om det ikke er helt ferdig. Det er et imponerende bilde.

1981 - En gruppe WILPF-medlemmer besøkte Costa Rica, Guatemala, Nicaragua og El Salvador og rapporterte om økonomiske problemer i regionen.
1992 - Delegasjon fra USA til Cuba for å studere virkningene av USAs økonomiske bloкаде.

1926 - Emily Greene Balch ledet en gruppe til Haiti for å undersøke virkninger av okkupasjonen fra amerikanske marinesoldater.

1981 - En gruppe WILPF-medlemmer besøkte Costa Rica, Guatemala, Nicaragua og El Salvador og rapporterte om økonomiske problemer i regionen.

1924- Zonia Baber og Mrs Woods (USA) reiste til Peru, Bolivia, Chile, Argentina, Uruguay and Brasil for å starte nye WILPF-seksjoner
1938- Heloise Brainerd (USA) ledet en gruppe til Chile, Bolivia, Peru, Ecuador, Colombia og Venezuela for å starte nye seksjoner

Se mer av vår historie på:
<http://atlas.womenstopwar.org/>

1969 - Internasjonal visepresident Kay Camp (USA) besøkte Chile.
1973 - Kay Camp ledet en gruppe til Chile for å undersøke brudd på menneskerettighetene.
1986 - Rita Wil (USA) besøkte Chile for å finne fakta om situasjonen.

1920- Tre medlemmer av WILPF Storbritannia besøkte Irland.

1974 - Internasjonal WILPF-gruppe undersøkte situasjonen i Nord-Irland.

1925 - Svensk IKFF besøkte Estland og Latvias. 1929- Camille Devret (Frankrike) reiste i Romania, Polen, Ukraina, Estland, Latvia. Hun rapporterte om tendenser til antisemittisme og til-
rådte sterkere kontakt med Øst-Europa

1931- To WILPF-medlemmer (UK og Østerrike) studerte Po-
lens overgrep mot minoriteten i Galizia. Rapporten ble framlagt
for britisk utenriktstjeneste og Folkeforbundet.

1932- Dr. Naima Sahlbom og Greta Enquist (Sverige) besøkte
Estland, Latvia, Litauen og Finland

1934 - Mary Sheepshanks (UK) besøkte Ukraina.

1961- WILPF organiserte den første
konferansen om nedrustning av ameri-
kanske og sovjetiske kvinner i USA
1964 - 9 amerikanske kvinner deltok
i den andre konferansen i Moskva for
amerikanske og sovjetiske kvinner
1968/69 - 4 britiske (?) WILPF-medlem-
mer besøkte Moskva og Leningrad.

1923- Tre WILPF-ledere besøkte
Berlin og Paris for å kreve rimelige
krigsskade- erstatninger og
tilbaketrekking av allierte tropper fra
Rhinland.

1922 og 1924- WILPF-medlemmer
(svenske og britiske) reiste til
Ruhrområdet og rapporterte om
nøden blant tyskere og behovet for
forsoning.

1929- Fem WILPF-ledere diskuterte
avvæpning av private leiesoldater
med Østerrikes regjering.

1931- Camille Devret (Frankrike)
reiste i Hellas, Bulgaria, Romania,
Polen og Ungarn for å informere om
Verdens nedrustningskampanje.

1930 - Elisabeth Wörn-Bugge (Sverige) forsøkte å få i
stand samarbeid mellom jøder og arabere i Palestina,
1947- Gertrude Baer besøkte Palestina og ba UNICEF
skaffe mat og medisiner til arabiske og jødiske barn.
1958- Madeleine Bouchereau (Haiti) reiste til Midtøsten
for å studere forholdene for den arabiske befolkningen
og informerte tilbake om arabiske kvinners «fire vilkår
for en avtale».

1967- Johanne Reutz Gjermoe (Norge) and Ingrid
Lindström (Sverige) besøkte Libanon, Syria, Jordan og
Israel.

1976 - Libby Frank (USA) og Edith Ballantyne (Geneve)
reiste til Libanon, Syria, Israel og Palestina.

1927- Internasjonal WILPF-gruppe besøkte
Kina, Indo-Kina og Japan for å studere skole-
vesen, arbeidsforhold, negative virkninger av
opium og alkohol, og forholdet mellom lokale
myndigheter og kolonimakter. De forsøkte
også å få kontakt med kvinner i landene.

1937- Muriel Lester (UK) besøkte politikere
og myndigheter i Kina og Japan på vegne av
bl.a. WILPF.

1958 - Marie Lous Mohr reiste til Kina på
invitasjon fra den kinesiske helseminister.

1971- WILPF-ledere besøkte Sør- og
Nord-Vietnam og undertegnet en «kvinnenes
fredsavtale».

1973- Første besøk av japanske kvinner i
Kina etter krigen. Elisabeth Birangui (Kongo)
reiste til Vietnam.

1995 - Fredstog fra kongressen i Helsingfors
til FNs kvinnekongress i Beijing.

1997- WILPF-ledere besøkte Kina for å stu-
dere hvordan FNs kvinnekongress i Beijing
ble fulgt opp.

IKFF 2015, 100 år også i nord

av Hermien Prestbakmo

Å skrive IKFFs historie fra den nordlige landsdelen er ingen enkel sak. Det er lite som er skrevet ned i de første årene Fred og Frihet kom ut, fra 1937. Det er først når Fred og Frihet blir et fyldig blad ut på 1980-tallet, at informasjonen blir mer omfattende og stemmene fra Troms når flere.

Det vi vet er at Tromsø både før og like etter 2. verdenskrig hadde over 100 medlemmer. Men mange falt fra der som ellers i landet, etter uenighet om norsk medlemskap i Atlanterhavspakten/ NATO. IKFF inntok et klart standpunkt mot medlemskapet.

På leting i de første årgangene av Fred og Frihet finnes ikke stort mer enn navnene til «formenn» i Tromsø og noen få i Bodø. Hva gjorde disse mange medlemmene i nord? Kanskje det er en pekepinn i et referat fra Landsmøtet i 1946 der landsformannen Marie Lous Mohr minner om Kvinnenens fredskongress i Haag i 1915, og de planer for internasjonalt samarbeid som denne kongressen trakk opp.

Hun understreket «at selv om det praktiske arbeid for å hjelpe krigens ofre alltid har vært og vil være et viktig ledd av ligaens arbeid, så er hovedmålet kampen mot krigen, og arbeidet for å få alle konflikter avgjort ved fredelige midler.»

Det hun siktet til finnes her og der i referater om Fredsvenners Hjelpetjeneste og Internasjonal Frivillig Hjelpetjeneste. Allerede fra sommeren 1945 var de i gang med gjenreisningshjelp i Finnmark og Nord-Troms.

I april 1949 finner vi en nekrolog om daværende formann Ninna Killengreen, hvor Gitta Jønsson skriver om «et dyktig medlem av flere sosiale- og hjelpeorganisasjoner». Og videre: «Men jeg tror nok at etter at det

ble stiftet en avdeling av IKFF her i byen, var det fredsarbeidet som sto henne nærmest. Det er nok mange kvinner som er interessert i sosialt arbeid og for fredssaken i dag, men være så interessert at de virkelig gjør noe, ofrer noe, legger et stort personlig arbeid i det, det er det ikke så mange som gjør». Det var Gitta Jønsson som stiftet avdelingen i Tromsø. Hun var også en sterk motstander av NATO.

i 1938. Hun var også sterkt engasjert i avholdssaken.

Hun må ha vært ung i sinnet. Helt på slutten av sitt liv reiste hun Bertha von Suttners «feltrop» «Ned med våpnene». - «Det er på tide å ta opp det ropet igjen og det bør gjøres av kvinner», mente hun. «Det mannssamfunn vi har i dag bygger på makt. De som er de fleste og sterkeste styrer. Vi har nå i løpet av en kort tid hatt to verdenskriger,

Illustrasjon John Savio

Det sosiale engasjementet har vært en sterk drivkraft for medlemskap i IKFF, det store frafallet etter IKFFs tydelige stillingtaking mot norsk medlemskap i NATO kan tyde på det. Frykten for å bli betegnet som kommunist, femtekolonnist og det som verre er, var sterk under hele den kalde krigen.

Gitta Jønsson (1869-1950) vil for de fleste i Norge være mer kjent for sitt arbeid i nordnorsk arbeiderbevegelse og som vararepresentant til Stortinget

skapt av dette mannssamfunnet. Hvor lenge vil det vare før kvinnene – de som framfor noen annen er slektens fornyere og beskyttere – tar fatt på den oppgaven å gjøre samfunnet og samfunnene til et hjem for mennesker?», spurte Gitta Jønsson. (Kilde Dag Skogheim).

Kirsten Sand (f. 1895) var en institusjon i seg selv som arkitekt og musikkpedagog. Fra 1945 var hun ansatt som Husbankens distriktsarkitekt (gjenreisningsarkitekt)

i Nord-Norge til hun ble pensjonert i 1967. Hun har blant annet vært initiativtaker til Tromsø Musikk-skole og Orkesterskole. Lenge etter at hun ble pensjonist underviste hun fremdeles musikkelever. Da Kirsten Sand fylte 90 år i 1985, ble hun tildelt IKFFs æresnål. Det forteller at hun var et aktiv og betydningsfull medlem der også.

Samme epoke ga Tromsø flere sterke representanter. Mathilde Mathisen (1896-1979), musikk-lærer, var en kjent freds- og kvinnesaks-kvinne. Hun var initiativtaker for eldres velferd, venstrekvinne og leder for IKFF i Tromsø i mange år. Hennes søster Karoline Mathisen (1898-1981) var like opptatt av fred og kvinner. Hun gjorde en pionerinnsats som kvinnelig lege, både faglig og menneskelig var hun høyt skattet i Nord-Norge. Karoline opprettet et legat i 1967 for å premiere stiler om «Hvordan skape fred (ikke krig) i verden?» Legatet ble disponert av Tromsø gymnasium. Skolen arrangerte jevnlig stilkonkurranser om tema fred-krig og mange av besvarelsene fikk stort oppslag i avisene. Legatet eksisterer ikke lenger da dens midler er oppbrukt (2010).

I 1955 skriver en av IKFFs ledere gjennom årene, Margit Skånland (1893-1977), følgende i bladet: - «Å forlate gammel vanetenkning og tenke en gang til, er ikke så lett og liketil. På dette felt har IKFF gjort, og gjør, et godt arbeid».

Like aktuelt for oss i 2014. Det som manglet av stoff i IKFFs arkiv fra de første 50-60 år, har likevel gitt oss det solide grunnlaget for virksomheten videre.

Våre formødre ville antakelig ha gremmet seg over utviklingen etter 2. verdenskrig, den kalde krigen, med utviklingen av atomvåpen, raketter, satellitter, droner, osv.

Etterdønninger av krigen helt fram til 1992 og til i dag i 2014

Hva skjedde i dagene etter krigens slutt i nord? Vi må til Finnmark og Nord-Troms og se nærmere på historien fra disse fylker. Det har aldri vært krig mellom Norge og Sovjet, eller Russland som var navnet før 1917-revolusjonen. På 1700-tallet vokste det fram en betydelig byttehandel mellom folk i det nordlige Russland og Norge, Pomorhandelen. Pomor betyr kystboer. Fra 1800-tallet ble det en kraftig befolkningsvekst i Finnmark og forbindelsen med Russland representerte et viktig og svært synlig og fargerikt innslag i næringslivet i sommerhalvåret. Denne handelsforbindelsen opphørte etter revolusjonen. Langt ut i 1930-årene ble dette stadig omtalt med beklagelse i Finnmark.

Under 2. verdenskrig kjempet Sovjetunionen sammen med England og USA i krigen mot Tyskland. De var våre allierte. Det var Sovjet som sendte tyskerne på flukt fra nordfronten høsten 1944 for 70 år siden. Mer enn 20.000 russiske soldater mistet livet på norsk jord i kampene som frigjorde Finnmark. Sovjet ble hilst som en befrier i nord og foretok seg intet som svertet det bildet. Det fant sted en eksemplarisk tilbaketrekking innenfor egne grenser.

Historien viser at vi har hatt gode relasjoner med det folket som bor i (daværende) Sovjetunionen. Likevel har redselen for Sovjets mulige voldelige hensikter mot vårt territorium vært så stor, at vi har godtatt en militærstrategi som innebærer at folk i Sovjet trues med massedrap av atomvåpen. Bakgrunnen for dette er vårt medlemskap i NATO.

En annen historie er den til Kola-nordmennene. Rundt 1870 dro en rekke norske familier fra Finnmark til Kolakysten, lokket av fiske og

handelsprivilegier som ble gitt dem av russiske myndigheter. De forble norske og lærte seg aldri russisk. Da Stalins forfølgelser av de norske borgerne startet i 1936 ble mange av dem arrestert for «antisovjetisk virksomhet». Mange ble skutt og drept. Under tyskernes okkupasjon rømte 70 mennesker fra Kiberg over til Sovjetunionen. Mange for å unnsnippe nazistenes jakt på kommunister, og for å delta i kampen mot okkupasjonsmakten. Flere av dem var med på befrielsen av Øst-Finnmark sammen med russiske tropper for 70 år siden.

Også etter krigen opplevde de overlevende svik, denne gangen fra Norge, som i stedet for å takke, mistenkeliggjorde dem og gjorde dem til samfunnsfiender. Svært mange innbyggere sto på etterretningstjenestens lister etter krigen. Endelig oppreisning kom fra Kong Harald i 1992, men da var det for sent for svært mange.

Disse historiene er ikke så kjente for alle, men de er også en del av IKFFs bakgrunnshistorie som kan forklare redselen for å bli dratt med i storpolitikken og som forårsaket så stor medlemsfratfall. Og siden har Norge, med stor støtte i befolkningen, blitt sterkere og sterkere integrert i det veldige system av destruktive krefter som NATO representerer.

Aktive kvinner

Gunvor Holtan fra Tromsø var en markant og sterk røst, hun påtok seg ledervervet for IKFF i Tromsø da det var mest «liv og røre». Sammen med Nei til Atomvåpen, Kvinner for Fred, Lærere for Fred og Nei til EU var det en god del aktiviteter helt til den kalde krigen ble avblåst. Flere av disse hadde dobbelt medlemskap og utgjorde dermed en aktiv fredsgruppe med IKFF som lim.

Kari Nøstdal bør nevnes, hun skrev bøkene «Soldaten som tapte freden» og «Kvinner i strid for fred». IKFF-medlemmer og andre i Troms har skrevet boka «De kaller det forsvar ...», redigert av Ane Hoel og Øyvind Hanssen, 1989.

NATO-øvelser, Nei til atomvåpen

På 70- og 80-tallet står basepolitikken spesielt i fokus. Forhåndslagring og flåtebesøk av krigsskip ble ikke uten videre godtatt. Det poengteres fra myndighetenes side at atomdrevne ubåter ikke hadde adgang til å anløpe norsk havn grunnet faren i tilfelle uhell. Desto merkeligere var det at regjeringen ikke fant det rimelig å be om erklæringer fra krigsskip på vennsbesøk, om de hadde atomvåpen om bord eller ikke. Gunvor Holtan holdt en appell under en punktmarkering i regi av Nei til atomvåpen. Noe av det tar vi med her:

«FN har ved en rekke anledninger slått fast at atomvåpen er en forbrytelse mot menneskeheten. De er også i strid med folkeretten. Vi har alle hørt om Nürnbergprosessene, rettsoppgjøret mot de tyske krigsforbryterne etter annen verdenskrig. Ikke bare angrepskrig og krigshandlinger må straffes etter Nürnberg-prinsippene, men også forberedelser og planlegging til krigføring mot ulovlige krigsmål, med ulovlige metoder eller ulovlige våpen. Atomvåpen er i høyeste grad et slikt ulovlig våpen.»

Dette var i 1985. 30 år senere trenger disse ulovlige våpensystemene fortsatt å bli møtt med inngående motargumenter og krav om traktatfestet atomvåpenfri Norden og verden.

Militærøvelser, øvings- og skytefelt, samerettighetene og miljøvern

I 1953 ble Brigade Nord opprettet. Det førte til oppretting av flere skytefelt og mye militær øvingsaktivitet av både norske og utenlandske avdelinger i Troms. Etter sammenbruddet av øst-vestkonfliktens

«etablerte» fiendebilde, fortsatte Forsvarets virksomhet som før.

Mye har vært skrevet og sagt om militæropprustningen i nord. Om militærfylket Troms, NATOs Kola. Om sammenslåing av øvings- og skytefelt i Midt-Troms, tumleplass for NATO og andre allierte, på bekostning av reindriftsnæringen og norsk natur.

Vi spurte om hyppige og store militærøvelser ikke var med i regnskapet om bærekraftig utvikling hvor økonomi og økologi integres. Vi spurte om «terrorbalansen» har bidratt til at vi lever i fred. Og vi sa fra at balanse må bety at menneskets skapertrang og evner skal være i pakt med de grenser naturen setter. Dette er det virkelige totalforsvaret, sa vi. Vi viser stadig til militariseringen også av verdensrommet, som aldri tar slutt og som forgifter tankesettet vårt. I våre dager er det «fremtiden som er digital» (cyberforsvar) med satellitter, bakkestasjoner og militarisering av verdensrommet (stjernekrig).

Svalbard- og Antarktistraktatene om kun fredelig bruk av områdene, krenkes.

EU og Vestunionen, blokkdannelse og sikkerhetspolitikk.

Vestunionen (VEU) ble dannet i 1948 (før NATO) med tanke på et vesteuropeisk militært samarbeid, dominert av land som har en sikkerhetspolitikk der kjernefysiske avskrekking står sentralt. Frankrike har egne kjernefysiske styrker, ikke som en del av NATO og landet har et nært samarbeid med England og Tyskland om felles militær forskning og utviklingsarbeid omkring nye våpensystemer og felles øvelser. Det var altså planer om et felles forsvar med egen EU-hær.

EU skulle forberedes på å operere på egen hånd, så vel innenfor eget kontinent som andre steder hvor unionens vitale interesser eller dens borgere var i fare. Det ga det enkelte landet ingen mulighet til å påvirke beslutninger, medlem eller ikke medlem i EU. Det betydde også at atom-

våpen inngikk i VEUs hærplaner. Den norske regjering har gitt sin uforbeholdne støtte til planene for denne europeiske pilaren av NATO, med egne styrker.

Nordmenn kunne settes inn hvor som helst i verden for å forsvare unionens vitale interesser. For å kunne gjøre det må det øves under krevende forhold. Til det var det allerede fra før bygget opp adskillige forsvarsverker under NATOs kappe i Nord-Norge og spesielt i Troms.

Dette reagerte vi på. IKFF i Troms var mot tilslutning til EU, planer for en EU-hær var uakseptable for oss. «Det er forstemmende at vi i 1994 ikke har kommet lenger enn at det planlegges bruk av våpen for å beskytte den vestlige verdens «veksttyranni», istedenfor en sivilisasjon basert på en økologisk bærekraftig utvikling og gjensidig respekt «og videre» det er farlig med unioner der det er makta på toppen som bestemmer – atomvåpen betyr økt usikkerhet! De må bort!»

Har vi kommet lengre på fredens vei? Nei, drømmen om EU-hær er høyst levende i 2014 også. Norge er en del av Nordkalotten og over hele Kalotten bestreber IKFF og fredsbevegelsen seg på å få tilstanden snudd.

Det militær-industrielle og militær-kommunale komplekset

Fredsbevegelsen og dermed 100-årige IKFF oppfattes som en trussel mot dette kompleksets økonomiske interesser og en trussel mot arbeidsledighet. Fredelig sameksistens er stort sett henvist til små samfunn og familiesfæren. Landsmøtet i 1989, holdt i Tromsø, uttaler bl.a.:

«Avspenning og nedrustning står på dagsorden i Sentral-Europa. Samtidig er Norge en hjørnestein i den amerikanske atomstrategien. I Troms er militariseringen den viktigste vekstnæringen og sysselsettingen knyttes i stigende grad til militær opprustning og

allierte øvelser. Avspenning og nedrustning står i fare når arbeidsplasser knyttes til opprustning.»

Ja til tillit

Vi avslutter med to avsnitt fra Gunvor Holtan om «Ja til tillit», skrevet for 30 år siden. «Det er sagt at når man bygger sitt forsvar på et absolutt våpen som atomvåpen - slik som Norge i NATO - må man også ha en absolutt fiende for å rettferdiggjøre umenneskeligheten i de militære planene. Overfor en absolutt fiende vil mistenkeligheten skjerpes. Den er smittsom og det er viktig at den

blir overført på folket så den mer finner seg i den stadig voksende militæroppbyggingen, opprustningen og ressurs-sløsing.»

«Uten tillit og tillitsskapende tiltak som atomvåpenfri sone i Norden som et lite skritt på veien mot en atomvåpenfri verden, uten et nei til første bruk av atomvåpen, et nei til narrespill, blir det aldri nedrustning, bare villere og villere opprustning.....»

Kilder:

Fred og Frihet mellom 1948-1952, 1985 - 1988, nr.2 1990, 1994, 1996-1998 og 2007.

Lundrapporten, eller hvordan lese et dokument ved hjelp av [Ctrl f]

Lundrapporten [1] kan fortelle at arbeide for fred ble ansett som skadelig for Norge. Å snakke om fred og nedrustning var å ta side med østblokken. For oss i Internasjonal kvinneliga for fred og frihet har fred alltid vært et spørsmål om fornuft og klokskap.

Det er vårt store ønske at miljøbevegelsen vil våkne en dag og se militarismens ødeleggelser ved produksjon, transport, lagring og bruk av våpen og militært utstyr. Da vil forhåpentligvis det å snakke om fred bli like stuerent som det å snakke om miljøødeleggelser. Og ikke før miljøbevegelsen innser miljøødeleggelserne krig forårsaker har vi noe håp om å nå våre «klimamål».

I neste nummer av fred og frihet begynner vi på den vanskelige historien om arbeidet med

nedrusting under den kalde krigen, dette er en liten smaksprøve på noen av de fordommene som fredsbevegelsen ble møtt med. Lundrapportene på 1185 sider, den ligger ute på nett: www.stortinget.no. Ved å trykke [Ctrl f] kommer det opp et felt hvor søkeord kan skrives inn. Det er mange søkeord som kan være spennende å ta for seg i Lundrapporten; «solidaritet», «infiltrasjon» og «femtekolonnister». Jeg ønsket å finne ut hvordan IKFF og organisasjoner som jobbet med nedrustingsspørsmål ble omtalt, og skrev inn det enkle søkeordet: «fred».

Dette er noe av de mest interessante sitatene jeg ble henvist til:

Side 176

«Infiltrasjonen» i upolitiske organisasjoner og foreninger settes i rapporten i sammenheng med at NKP i samsvar med Kominforms retningslinjer la hovedvekten på fredsarbeid. I kommunistenes

fredsarbeid var et hovedpunkt at fredsbevegelsen måtte føres på en så bred front som mulig.

Side 176-7

I E-rapport nr 2/1953 «Årsoversikt 1952. Internasjonal kommunisme» beskrives en endret taktikk fra kommunistenes side: Sabotasje mot Marshall-planen og våpenleveringer og streikeaksjoner skulle erstattes av satsing på fredsbevegelsen:

«Sovjet-Samveldet og folkedemokratiene vil ikke kunne makte en krig på det nåværende tidspunkt. De søker derfor å gi inntrykk av at de ønsker avspenning, og regner med at avspenningsfølelsen vil føre til nedrustning i vest samtidig som motsetningene mellom de kapitalistiske stater vil komme mer i forgrunnen. ...

Taktikken har i 1952 gått ut på å bygge opp en bred fredsbevegelse. Denne bevegelsen blir fra kommunistisk hold fremstillet som strengt upolitisk og tilhengeres

eneste felles tilknytningsgrunnlag sket om fred.»

Side 183

I et dokument fra 1968 vedrørende oppgaver/organisasjon for Sikkerhetstjenesten 1969-75, gis en fremstilling av sikkerhetstrusselen. Om undergraving (subversjon) heter det:

«Undergraving vil primært ha til hensikt å berede grunnen for videre operasjoner på lengre sikt med det mål å splitte NATO-samarbeidet, svekke tilliten til våre myndigheter og vårt Forsvar samt ødelegge forsvarsviljen. Dette er et av de store målene i sovjetisk utenrikspolitikk, og ansees så viktig at alle midler innen rimelighetens grenser vil bli tatt i bruk også i fremtiden. Denne virksomhet er kontinuerlig i fred og krig.»

Side 186

Et eksempel på dette synspunktet er et notat fra Politiets overvåkingstjeneste i Bodø 29. februar 1983 om «Øket trussel mot NATOs nærområde (Europa)». Det heter at Sovjet har «klart å skaffe seg enda et våpen i sin kamp, nemlig bruken av Fredsbevegelsen til propaganda, desinformasjon, innsamling av opplysninger og et potensielt sabotasjeverktøy ... Medlemmer av fredsbevegelsen er allerede medlemmer av kommunistpartiet eller sympatiserer med Sovjet. Noen av disse vil nok fortsatt være lojale mot Sovjet i tilfelle krig, mens andre vil innse at de er lurt av sovjetisk propaganda og desinformasjon, men da har de allerede blitt brukt av sine manipulatorer.»

Side 220

Oversikt over noen Norske fredsorganisasjoner
Den norske Fredskomiteé, medlemmer av rådet Reg Folkereisning mot Krig (FMK) - medlemskap Reg Aksjonen «Nei til atomvåpen»
Aksjon mot nøytronbomben
Informasjonskomiteen for Forsvars-

og sikkerhetsspørsmål i Norge
Aksjon mot Forhåndslagring (Trøndelag)
Norges fredsråd (m/ 13 underorganisasjoner) bl.a. Internasjonal Dugnad (ID), Norges Fredslag (NF) Kristent Fredslag (KF) Kvinner for Fred Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF)
Kunst for Fred («Nedlagt» høsten 1981)
Leger mot atomkrig
Fredsmarsjer 1981, 1982, 1983
Nedrustningsgruppa i Framtiden i våre hender (FIVH)
Aksjon mot Kjernekraft
Forum for Kristne Sosialister
Sambandet Norge-Sovjetunionen
Internasjonalt Kultursamband (IK)
Vennskapsforeningen Norge-DDR (Nå Vennskapsforbundet Norge-DDR) Lærere for Fred (forbundet) stiftet 27.-28.11.82

I tillegg fins en rekke mindre organisasjoner som går inn under en «moderorganisasjon». Når det gjelder ovennevnte organisasjoner vurderes den enkelte person - virksomhet, kontakter, reiser til østblokkland m.m. i sammenheng.

Side 463

Det har i lang tid eksistert en rekke uavhengige venstreorienterte grupper som har arbeidet for fred og humanitære formål. De har delvis hatt pasifistisk grunnsyn, og har gjerne vært kritiske til den offisielle forsvars- og utenrikspolitikken. I tillegg kom ulike kampanjer rettet inn mot forsvarspolitiske mål - som motstand mot atomvåpen eller norsk medlemskap i NATO.

Noe av det materialet overvåkingspolitiet samlet inn, er opplysninger om organisasjonenes formål, hvem som var styremedlemmer mv. Videre er det arkivert en rekke avisutklipp; noen ganger er meningsyttringer fra medlemmer av organisasjonene blitt registrert. Annet materiale er referater fra åpne møter, som overvåkingstjenesten har fått fra

informanter eller fra tjenestemenn som var til stede, omtaler av demonstrasjoner, lovlige og ulovlige, som overvåkingspolitiet iakttok, og registrering av personer som søkte om tillatelse til å nytte plakatkuk eller til å demonstrere. Videre er arkivert kopier av interne skriv eller brev og telegrammer fra organisasjonene, samt forskjellige navnelister. Overskuddsinformasjon fra telefonavlytting er noen ganger lagt på saker til personer som var aktive i organisasjonene.

Side 1054-5

Ronald Bye har forklart for kommisjonen at da han kom til LO ved årsskiftet 1967-68, fant han på kontoret i 9. etasje i Folkets Hus et kartotek med personkort og et arkiv med forskjellige dokumenter. [...] Bye mener at dette var et kartotek/arkiv som Arne Hjeltn Nilsen[3] har brukt.

«Arkivet inneholder bl. a et par håndskrevne dokumenter som tyder på sammenheng med et personkartotek: Et brev fra en fylkessekretær i Arbeiderpartiet til partikontoret med opplysninger om to personer som har opprettet et «fredskontor»[4], har fått en håndskrevet påskrift: «Tidl. reg. - deltatt aktivt i protest mot A-våpen.»

Elisabeth Kristiansen
IKFF Oslo og Akershus

...

[1] Wikipedia.org - «Dokument nr. 15 (1995-96) - Rapport til Stortinget fra kommisjonen som ble nedsatt av Stortinget for å granske påstander om ulovlig overvåking av norske borgere». Presentert for Stortinget 28. mars 1996. Skrevet av Lund-kommisjonen, nedsatt 1. februar 1994 og bestående av høyesterettsdommer Ketil Lund (formann), advokat Regine Ramm Bjerke, professor og tidligere politiker Berge Furre, generalmajor Torkel Hovland og daværende likestillingsombud Ingse Stabel.»

[2] Sosialistisk Folkeparti

[3] Født 6. januar 1926, død 7. juli 1967, var en norsk journalist, sentral i Arbeiderpartiets og de hemmelige tjenesters kartlegging av norske kommunister under den kalde krigen.

[4] Sonja Lid og Lars Andreas Larssen

Farlig tankegang

NATO framstår i dag ikke som en forsvarspakt, men som en provoserende krigsmaskin.

Christian Tybring-Gjedde sier (Dagsavisen 6/8) at videreføring av Joint Strike Missile (JSM) er en klok beslutning. Klokskapen begrunnes med at våpenet representerer framsynthet, bidrar til styrking av høyteknologisk kompetanse og arbeidsplasser, styrker NATOs forsvarsevne, og vil gi synergieffekter for sivile teknologimiljøer. Dette er ifølge Tybring-Gjedde viktig tilpasning til et trusselbilde i endring. For å ta det siste først: Vi er i ferd med å få tilbake mye av retorikken fra den kalde krigen. Økte trusler mot rikets sikkerhet blir brukt som argument for å skape frykt, hvor såkalt forsvarsmateriell framstilles som den tryggeste medisinen. Det er lite som tyder på at økt militær innsats kjøper oss mer sikkerhet. Tvert imot bruker verden godt over 1,7 billioner dollar per år på militæret, på linje med de høyeste militærutgiftene under den kalde krigen, samtidig som folk føler seg mindre og mindre trygge.

2014 kunne vært året da verden, 100 år etter starten av 1. verdenskrig, oppsummerte historien med å erklære at militære maktmidler er uegnet til å stabilisere en verden i ubalanse. I stedet er det tydelige tegn på økt global militarisering, og sågar en økt aksept for militærkulturelle trekk i sivilsamfunnet, fremmet med forswarets rause PR-budsjetter. Militær slagkraft som automatisk eskaleres i takt med konfliktnivået i verden, er en fullstendig avsporing på veien mot fred. Vi innser at det ikke dreier seg om fred og krig. Profitten sitter ved roret med sikkerheten som gissel. Våpenproduksjon er

big business og er avhengig av at kriger og trusselbilder holdes levende. Kriger smører global økonomi, og vårt eget land er en stor leverandør. Norske politikere synes blendet av en plass på A-laget i NATO og at vår våpenteknologi er etterspurt i et stadig økende marked. Norges investeringer i krigsindustrien skal øke, og våpen er stor eksportvare. Også den forrige regjeringen var snar med å holde fram argumentet om arbeidsplasser når det ble stilt spørsmål om vår posisjon som verdens sjunde største våpeneksportør. Skal Norge, som var en nasjon med en rolle som megler mellom de store og rike og de små og fattige, nå bare bli en del av det militærindustrielle kompleks? Hva skal fremme vår nasjonale stolthet og identitet? Europa etableres i stadig økende grad som en militær aktør med en udemokratisk politisk utvikling langt fra folks tanker og håp for framtida. Endringen fra selvforsvar til ekspansiv militær strategi er merkelig også her i landet. Dessverre har Tybring-Gjedde gode meningsfeller i regjeringen. Forsvarsministerens ambisjoner for Norge om å bli mer enn «en nettoimportør av sikkerhet», forklares med at vi skal ta et større ansvar i NATOs operasjoner. NATO ser ut til for lengst å ha glemt sin grunnlov. Atlanterhavspaktens artikkel 1 forplikter medlemmene til løse konflikter med fredelige midler. NATO framstår i dag ikke som en forsvarspakt, men som en provoserende krigsmaskin.

Det store paradigmeskiftet i norsk forsvarspolitik er visst slukt rått, men kan synes dårlig fordøyd. Det vi bidrar til, er sofistikerte våpen som i stor grad skal beskytte store økonomiske interesser og kontroll over naturressurser. Mili-

tærutgifter går på bekostning av en mer rettferdig og bærekraftig verden. Paradoksalt nok vil antakelig framtidens militæroperasjoner ikke først og fremst være forsvar mot inntrengere, men væpnede angrep mot mennesker som vil forsvare seg mot (økonomiske) krefter som invaderer og ødelegger deres livsgrunnlag.

Gjedde hevder, at våpenutvikling bidrar til økt ingeniørkompetanse. Militær forskning har lenge overført kompetanse til sivile formål, men hvor er logikken i at vi skal gå gjennom våpenteknologi for å løse sivile teknologiske utfordringer? De klosteste hodene trenger vi sårt til sivil forskning for å løse presserende problemer innen blant annet miljø, energi og matproduksjon. En industri hvis mål er å ødelegge både sosiale strukturer og fysisk miljø rundt om i verden, er altså det vi ser for oss som svar på kompetansebehov og lønnsomhetskrav i norsk næringsliv. Den økologiske kostnaden ved verdens militarisering er enorm. Våpenproduksjon og testing truer helse og miljø. Mange militære områder er blitt ubeboelige etter år med utprøving og produksjon. Kriger ødelegger naturområder og matproduserende land for lang tid. Militær aktivitet og hemmeligholdet gjør sivil oppfølging av de militære miljøkonsekvenser mildt sagt vanskelig. Både sosialt og økologisk er militarismen et destruktivt spor å følge. Fattigdomsbekjempelse og miljøutfordringer krever store ressurser fra verdenssamfunnet.

Som samfunn trenger vi å styrke sivilt mot. Sivilsamfunnet tildeles i altfor stor grad offerrollen i spørsmål om nasjonal sikkerhet, og våre myndigheter formidler ikke tilstrekkelig tro på ikkevoldelige løsninger

på konflikt. Sivil innsats har hatt avgjørende betydning for å stanse konflikter og kriger. Militarismens iboende logikk gjør våpendragere til helter og fredstenkere til feigin-ger. Kunne vi ikke heller dele ut medaljer til modige hjelpearbeidere, frihetskjempere og samfunnsbyggere på frigjøringsdagen for å synliggjøre betydning av engasjement og sivil mot?

Norge må tenke framtidsrettet, sier Tybring-Gjedde. Det mener vi

også. Vi er bare så helt uenige om kompasskursen. FN har beregnet at penger tilsvarende 10 prosent reduksjon i årlige militærutgifter kunne ha innfridd alle millenni-umsmålene for utvikling. FNs medlemsland har sluttet seg til disse målene, men ikke midlene. Investering i utvikling, fred og rettferdighet for verdens folk vil være avgjørende for den langsiktige kampen mot internasjonal terrorisme og et reelt sikkerhetsarbeid, og vi mener at

det er her Norge burde bygge sin kompetanse og utnytte sin konkurransekraft.

Kronikk i Dagsavisen

Oslo, 13. august 2014

Margrethe Kvam Tingstad

Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF)

Ingeborg Breines

President, International Peace Bureau (IPB)

Svetlana Aleksijevitsj

av Eva Fidjestøl

Endeleg kjem fleire av bøkene til Svetlana Aleksijevitsj på norsk. Våren 2014 kom først *Bøn for Tsjernobyl* på Solum forlag og så *Krigen har intet kvinnelig ansikt* på Kagge og neste år skal det komme ei til. Ho var i år sjølv til stades både på Litteraturfestivalen på Lillehammer og på Sakprosa-dagane på Litteraturhuset i Oslo for å snakke om bøkene sine. Det var som alltid ei sterk oppleving å møte henne. Svetlana er kviterussisk journalist og forfattar som har gjeve ut omkring 20 bøker som er omsette til meir enn 20 språk, og namnet hennar er knytt til mange dokumentarfilmar og teaterstykke. Ho blir omtala som ein av dei viktigaste forfattarane i vår tid, har fått

ei rekke prisar og er foreslått til Nobelprisen i litteratur. Men i Norge er ho lite kjend.

Eg opplevde boka hennar *Bøn for Tsjernobyl* som skodespel på ein ungdomskonferanse (sponsa av norsk UD) i Minsk i 2000. Eg hadde lese boka på tysk og det vart ei sterk oppleving, sjølv om det vart spela på russisk. Tenk om dette stykket kunne settast opp på ei norsk sene i 2016 ved 30 års markering for Tsjernobylulukka?

Svetlana starta som journalist og i 35 år reiste ho omkring i det gamle Sovjetsamveldet og snakka med folk. Ho snakka med fleire tusen menneske frå fleire generasjonar og bak kvar bok ligg det intervju med hundrevis. Ho gjorde mange djupintervju med opptak og oppsøkte same person fleire gonger. I *Krigen har intet kvinnelig ansikt* handlar det om kvinnene i sovjet hæren i den andre verds-krigen. Det var ein million av dei, men etterpå spurde ingen kva dei hadde opplevd, før Svetlana tok til å interessere seg for dei på 1970 talet. Krigen var historia om heltar og store sigrar, ikkje om blod, snørr og tårer og slett ikkje om kvinnene. Mennene stal sigeren frå kvinnene og kvinnene skjulte den militære fortida. Det var også lurt dersom dei ville gifte seg. Svetlana reflekterer over at stoffet kan endre seg når det bli silt gjennom hennar bevissthet og

at kvinnene både kan legge til og skriv om. Men samstundes trur ho at smerte og liding snakkar sant og sjølv prøver ho å vere eit medium. Ho kallar bøkene sine vitnesbyrdromanar. Det handlar ikkje om å vere ein kunstnar som vil skape fantastisk kunst, men meir om å vere ein tilskodar som får vekk alt slagget, ideologiane og alle løg- nene og lar lesaren møte det «nakne menneske på ei naken jord», slik ho sa det på Litteraturhuset. Boka om krigen vart avslutta i 1983 men vart stansa av sensu- ren. Ein kritikar sa: «Ingen vil gå i krig etter å ha lese denne boka. Vi kan ikkje trykke slike bøker». Då Gorbatsjov kom til makta to år etter kom boka ut i Minsk og Moskva og vart seld i to millionar eksemplar.

Svetlana Aleksijevitsj flykta frå Kviterussland i 2000 og har budd som friby-forfattar i Paris, Gøte- borg og Berlin men er no tilbake i Minsk. Ho har fått eit interna- sjonalt namn og føler seg trygg i heimlandet. Eg håpar at mange av dykk vil lese bøkene hennar og kanskje bruke dei som julegåver.

**DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT**

Utenriksministeren

IKFF Internasjonal Kvinneliga for Fred og Sikkerhet
v/landsleder K. Margrethe Kvam Tingstad
Boks 8810 Youngstorget
0028 Oslo

Oslo, 22. april 2014

Jeg viser til brev av 30. januar 2014 og takker for at IKFF retter oppmerksomhet mot syriske kvinners deltakelse i forhandlinger om fred i Syria. Regjeringen er enig med IKFF om at syriske kvinner og sivilsamfunnet må få en reell mulighet til å påvirke forhandlinger om Syrias framtid. Kvinners deltakelse vil gi hele prosessen større legitimitet og bredere forankring, og vil kunne øke sannsynligheten for varig fred. Norge har et sterkt engasjement for å fremme kvinners deltakelse i fredsprosesser, og jeg har selv reist denne saken ved flere anledninger.

Norge er i dialog med syriske kvinner for å se hvordan vi kan legge til rette for at deres krav og forventninger blir hørt. Det er viktig at syriske kvinner selv er i førerretet. Vi vil støtte opp om deres prioriteringer og målsetninger.

I tillegg til kontakt med syriske kvinner er vi i dialog med og støtter andre sentrale aktører som UN Women, kontoret til FNs Spesialutsending Lakhdar Brahimi, Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) og andre regionale kvinnenettverk.

I forbindelse med Syrias høring i CEDAW-komiteen i juli har arbeidsgruppen i sin kommentar til den foreliggende rapporten reist spørsmålet knyttet til kvinners deltakelse i fredsprosessen. Norge vil følge med på høringen.

Jeg kan forsikre om at Norge vil fortsette å aktivt arbeide for syriske kvinners deltakelse og mulighet til påvirkning i politiske prosesser om landets fremtid.

Jeg ønsker IKFF lykke til videre med deres viktige arbeid for kvinners deltakelse!

Med vennlig hilsen

Børge Brende

Internasjonalt nytt

ICBUW

Et «side event» om utarmet uranvåpen (DU) ble arrangert i FN 23. oktober av Norges faste delegasjon ved FN i samarbeid med International Coalition to Ban Uranium Weapons (ICBUW) og PAX. Minister Halvor Sætre ledet møtet, som var uvanlig godt besøkt. Doug Weir, daglig leder i ICBUW, forklarte hva DU-våpen er. En overbevisende mengde forskning fra fagfellevurderte vitenskapelige arbeider de siste ti årene viser at DU kan skade DNA og forårsake kreft. Økning av kreft og medfødt fødselsskade blant sivile blir rapportert fra områder i nærheten av steder som er forurensset med DU. Det finnes mye forskning utført i laboratorier og av små grupper av veteraner, men det mangler undersøkelser av store sivile grupper som er eksponert for DU. Det er vanskelig å lokalisere stedene der DU er brukt, på grunn av manglende opplysning fra dem som har brukt det. Det er helt nødvendig med full åpenhet om hvor DU er brukt, og behov for ressurser og støtte til forskning om sammenhengen mellom sykdom og eksponering av DU hos sivile. Vi vet nok om virkningen av DU til å forlange at føre-var prinsippet må lede framtidig utvikling av ammunisjon, og bruk av DU ammunisjon må stoppes.

Dr. Furitsu, medisiner og ekspert på stråling og helse, var glad for at årets resolusjon hadde en

oppfordring om hjelp fra medlemsstatene i FN. Uran er kjemisk giftig og et materiale som sender ut alfapartikler. Det kan skade både miljø og den sivile befolkningen hvor det enn blir brukt. Den beste måten å hindre sivil eksponering på er å slutte å bruke det.

Wim Zwijnenburg fra PAX har undersøkt DU-forurensede områder i Irak. Sivile kom i kontakt med DU når de samlet inn skrapmetall og barn lekte i områder som var forurensset. Det trengs store ressurser til opplysning uten å skape frykt, og til opprydding i slike post-konfliktområder. ICBUW og PAX takket Norges faste delegasjon ved FN for sponning og deltakelse i dette møtet.

Den 31. oktober ble det stemt over Resolusjonen om utarma uranvåpen i FNs førstekomite. Dette var femte gang denne resolusjonen ble diskutert i FN. I år hadde teksten fått et tillegg der medlemsstatene i FN, som har mulighet til det, blir bedt om å hjelpe stater som er rammet av DU-forurensning. Resolusjonen understreker også sterkere enn før behovet for mer forskning i etterkrigsområder. Hele resolusjonsteksten kan leses på www.icbuw.org

Hele 150 stater stemte for resolusjonen i år og bare fire mot (USA, Storbritannia, Frankrike og Israel). Det gledelige i år var at Sverige og Bulgaria stemte ja for første gang, men det triste var at

Tyskland avstod for å stemme for første gang. Flere av de som avstod fra å stemme begrunnet det med at vi trenger mer forskning. Det er litt underlig når resolusjonsteksten ber om nettopp det.

Det har lenge sett ut som arbeidet med denne resolusjonen har bidratt til å dempe bruken av uranvåpen i de krigene som foregår. Men nå kommer det melding om at USA vurderer å bruke det mot ISIL, trass i at Irak nylig oppfordret til et globalt forbud og ba om støtte til opprydding i områder der DU-våpen hadde blitt brukt. Les mer om dette på ICBUW sin hjemmeside. www.icbuw.org

WILPF-prosjektet Reaching Critical Will (RCW) i New York

FNs komité for nedrustning og internasjonal sikkerhet satt sammen fra 7. oktober til 5. november i år. Ray Acheson fra RCW, som gir ut «First Committee Monitor» en gang i uken i arbeidsperioden til førstekomiteen, skriver i siste nummer av Monitor om problemene med konsensus i FN. Hun siterer en representant som sier at FN har blitt et offer for sin egen forretningsorden. Faktisk er «konsensus» i FN ofte mer en barriere for engasjement enn motoren i utvikling. Ray siterer en gruppe NGOer som sendte et budskap til førstekomiteet i fjor. De sier at regelen om konsensus, når den blir praktisert som enstemmighet, underminerer sikkerheten til flertal-

let av stater. Samtidig motarbeider den et grunnleggende prinsipp i FN, statenes suverene likestilling, ved å tillate interessene til en liten gruppe å bestemme over interessen til alle de andre. Dette ble gjentatt i år som like aktuelt. Ray sier seg enig med NGOene når de videre hevder at konsensus ikke må bety at hver stat har et veto som sikrer at de ikke trenger å endre sin politikk eller praksis. Verden trenger en tilnærming til nedrustning som er styrt av rettigheter og behov til de menneskene som er mest rammet av våpenbruk, og ikke til de stater og andre som er mest ansvarlige for volden.

The Toxic Remnants of War Project (TRW)

Prosjektet TRW har PAX og IC-BUW som partnere. De har en webside med adresse: (www.toxicremnantsofwar.info). Der kan en sette seg på deres e-post liste og få regelmessig informasjon. En kan også følge prosjektet på Twitter. TRW sin webside er forskningsorientert og har som mål å bringe stoff om ødeleggel-

sene fra militæroperasjoner og våpenbruk på miljø og mennesker. Dette skal være til hjelp for politikere, humanitære organisasjoner og mennesker som er opptatt av den skadelige effekten av krig på individ og samfunn.

Den 6. november skriver TRW i sitt nyhetsbrev om denne dagens markering av FNs internasjonale dag for forebygging av krig og væpna konflikter. Miljøet har lenge vært et taust offer for krig. TRW argumenterer for å koble sammen beskyttelsen av sivile med beskyttelsen av miljøet, før, under og etter konflikter. De hevder at vi i dag har et for snevert syn på dette. Fokuset på masseødeleggelsesvåpen er ikke nok. De tekstene vi har i dag i konvensjoner og resolusjoner har en snever definisjon av potensielle miljøforgiftninger, forårsaket av militær aktivitet. Forurensning fra konvensjonelle våpen, militære baser og militær aktivitet, under og etter konflikter, medvirker til skader på sivile og miljøet fra en ofte kompleks blanding av giftige stoff. Ettersom mange stater har oppdaget at det er viktig

med regler og lover til bruk under opprydding og avfallsbehandling på eget område, er det kanskje tid for å utvide dette til også å gjelde giftig avfall etter krig og militær virksomhet, hevder TRW.

International Campaign Against Nuclear Weapons (ICAN)

Den 8. og 9. desember arrangeres det for tredje gang en stor internasjonal regjeringskonferanse om de humanitære konsekvensene av atomvåpen. Konferansen skal være i Wien, USA har meldt at de kommer. Den første konferansen var i Oslo i mars 2013 og den andre i Nayarit i februar 2014. ICAN har hver gang arrangert et NGO-forum. I Wien blir dette 6. og 7. desember. www.icanw.no

7. november lanserte ICAN Norge, Nei til atomvåpen og Norsk Folkehjelp rapporten Don't bank on the bomb, som avslører at norske banker og fond har investeringer i selskap som produserer atomvåpen. Norsk Folkehjelp skrev en kronikk på NRKs hjemmeside.

Eva Fidjestøl

Takk for kontingenter

En purrerunde i november til ca 120 medlemmer har ført til at ca 40 har betalt kontingenten for 2014. Takk for det !

Til deg som betaler for 2014 før nyttår, til deg som betaler for 2015 med en gang du får varsel, og til deg som vil gi IKFF en ekstra jubileumsgave: Tusen takk!

Nytt fra avdelingene

HEDMARK/OPPLAND

Da den fine sommeren var på hell, startet vi opp høstsesongen med å delta med stand på Hamar kommunes store Frivillighetsmønstring som ble arrangert lørdag formiddag den 13. september- på det nyåpnede torget i Hamar!

Rundt 100 frivillige lag og foreninger fra Hamar, fikk tildelt teltplass med bord for å ha stand og presentere seg. Vår avd. fikk også anledning til å vise oss fram fra scenen. I tidsriktige gevanter, samlet inn fra nord og sør i fylket, framførte Kari N, Jorunn og Eli et tablå, slik vi tenkte oss disse modige IKFF-pionerne inspirerte hverandre for 99 år siden! Det hele ble en folkefest og vi fikk flere nye medlemmer i vår avdeling den dagen!

Rundt 20 av våre medlemmer hadde, samme kveld, meldt seg på til å delta i en enkel markering av vår avdelings 10 årsjubileum. Det var vår avdelings pioner og initiativtager Grethe Nielsen som inviterte til stiftelsesmøte hjemme hos seg og startet det hele den gang, 18. oktober 2004.

Til festen var vår aktive veteran og 'pott og panne' i IKFF sentralt i mange år, Mari Holmboe Ruge spesielt invitert gjest. På sin gode måte delte hun med oss sine kunnskaper om de historiske begivenheter i IKFF gjennom årene. 2. oktober, som er fredsaktivisten Mahatma Gandhis fødselsdag, markeres over hele

verden som en minnedag for fred og ikke – vold. Vår avdeling markerte dagen med stand og underskriftskampanje – et opprop om å stoppe krigsdeltagelse rettet mot IS, som Bergengruppen hadde tatt initiativ til.

I samarbeid med Hamar kino inviterte IKFF, sammen med Høgskolen i Hedmark og Nei til Atomvåpen, skolene i Hamar til visning av filmene «Rakette», «Tusen ganger god natt» og «Rebell» under Internasjonal Uke i Hamar, 19.-26. oktober.

Første lørdag i måneden er det fredstreff på kafé tante Gerda i Hamar.

Ellers arbeider styret med å få på plass program og økonomi for jubileumsmarkeringen høsten 2015

Planer for våren 2015

Torsdag 12. februar holder vi årsmøte samtidig som vi inviterer til åpent møte, der vårt medlem Ellen Graff Jenssen vil fortelle fra sitt engasjement i Tanzania, om stiftelsen YES Kilimanjaro.

8. mars markeres med stand i Hamar, og vi vil ha vårt årlige loppemarked på Stange bibliotek senere i måneden, samt et fredskultur-arrangement på fredskaféen tante Gerda.

Glimt fra Globaliseringskonferansen i Oslo og Internasjonal uke i Bergen

Vi var fire fra Bergen IKFF som toget til Oslo for å delta på årets Globaliseringskonferanse – Norges Sosiale Forum 2014. Resten av IKFF-Bergen hadde stand i forbindelse med Bergen Internasjonale Uke på Torgallmenning der IKFF-medlem Bhanu Natarajan holdt innlegg om familielandbruk og matsikkerhet fra storscenen.

Norges Sosiale Forum arrangeres annet hvert år og i år var FRIHET hovedoverskriften. Vi var blant rundt 1000 andre engasjerte, for det meste unge mennesker. Vi hadde valget mellom et vell av ulike forelesninger og møter som viste hvordan alt henger sammen: klima, militarisme, miljø, økonomi, politikk. Hva har vi tatt med oss? Er det noe vi vil fremheve spesielt?

"Sikkerhet kan kjøpes.

Trygghet er det folk etterspør. Økt investering i sikkerhet kan faktisk redusere tryggheten" sa Jørgen Johansen på møtet i IKFF-regi "Hvem er redd for freden?" Jeg har nå lært betydningen av noen av årets viktigste begreper, og hvilke enorme konsekvenser de vil få for livene våre, om vi ikke klarer å stoppe de: TTIP = Transatlantic Trade and Investment Partnership og TISA = Trade in Services Agreement som i all hemmelighet, uten offentlig innsyn forhandler fram et fullstendig frislepp av kapitalisme på sitt groveste som fører til at multinasjonalt storkapital vil få allmakt på bekostning av demokrati. Vi blir fortalt at handelssystemene gir oss valgfrihet men i virkeligheten fratar de oss friheten til å utforme vår egen politikk. (Susanne Uraban)

Jeg har fått et større perspektiv på hvordan fattigdom, våpenindustrien, militarisme, lobbyisme og pengemakt henger sammen. 95% av all lobbyvirksomhet overfor topp politikere utføres av store selskap for private interesser. Vesten har stor skyld i krigene i Midtøsten og

har et stort ansvar for å stanse våpenleveranser og hjelpe til med gjenoppbygging. Vi må bli tøffere og stå på barrikadene ovenfor politikerne. Vi må skifte spor og være modigere «troublemakers», slik Amy Goodman, journalist, forfatter og redaktør for nyhetskanalen www.democracynow.org oppfordret til. (Eva Lillefosse)

Det var kjekt men kanskje litt mye å ta inn over seg en slik første gang. Jeg fikk inntrykk at vi lever i en forferdelig verden. Jeg savnet kanskje noe litt oppløftende. Det er lett å bli deprimeret over alt dette vi hørte. Men det var interessant å høre om droner. Om hvor utrolig stor våpenindustrien er. Vi må slutte med denne galskapen! Et lysglimt var møtet om alternativer med idéer om borgerlønn og annen nytenking for hele kloden vi ble presentert for på møtet "Mennesket i paradigmeskiftet" arrangert av Bestemødre for fred. (Karen Grønn Nielsen)

Det var veldig inspirerende å være der. Det var godt å gå rundt og se på de forskjellige standene og snakke med mange ulike mennesker om det de holdt på med. Jeg lærte veldig mye og fikk perspektiv på TTIP avtalen. Det var godt å høre at det var MANGE i Europa som jobbet mot disse handelsavtalene! Det Irakiske sosiale Forum viste at det finnes

alternative miljøer i Irak som er opptatt av menneskerettigheter og fred. De trenger veldig mye støtte i prosessen med å gjenoppbygge landet. Det er viktig å få fram deres stemme. Det er de som må støttes. Det var VELDIG interessant å høre om Amy Goodman. Hver og én må gjøre en innsats hvis vi skal lykkes med å stoppe makten som de store multinasjonale selskapene har. Det var kjempespennende å høre om **borgerlønn**. For å skape frihet må vi ha et nedenifra og opp perspektiv – og da trengs flere konkrete eksempler på alternativer innen økologisk økonomi samt etisk og rettferdig levesett.

Vi var stolte over at vi fant vår snakkebobleplakat **"WAR OR PLANET – time to choose"** avfotografert i lørdagsklassekampens reportasje fra konferansen! Vi ønsker oss en økologisk profil på mat og drikke under slike konferanser, og håper på å klare å møte flere IKFF'ere fra hele landet på neste Sosiale Forum i 2016! Vi takker IKFF/ Elisabeth som har vært engasjert i programmeringen av møtet og som har bidratt til å gjøre fredsbevegelsen synlig under Globaliseringskonferansen 2014.

Nå vil han krige i Irak

Sola kommune arrangerte 31. oktober Demokrati-konferanse i Sola for å markere Grunnlovsjubileets 200 år. Konferansen var øyensynlig stort lagt opp med en rekke kjente talere. Blant dem var tidligere statsminister Kjell Magne Bondevik. Den provoserende tittelen ovenfor viser til en uttalelse i foredraget og et intervju i tilknytning til konferansen.

Bondevik er leder for «Oslosenteret for fred og menneskerettigheter». Han stiftet «The Oslo Centre» i 2006. Oslo fredssenter har tilsynelatende liten tilknytning til Norges eldste fredsbevegelse, opprettet i 1885: Norges Fredslag. Fredslaget vil skape fred ved å utvikle fredskultur, begrense voldsmakt og arbeide med ikkevoldelig håndtering av konflikter lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

På demokratikonferansen i Sola uttaler Bondevik seg om flere tema, bl. a. om å sende norske soldater til krigen mot IS. Han uttaler at han tror det er riktig å sende norske soldater til Irak: «Krigen mot IS er det nødvendig å føre med mange virkemidler, dessverre også med militære. Hvis ingen hadde sendt soldater hadde

ingenting blitt gjort».

Da spørsmålet var aktuelt i 2003, var Bondevik statsminister. Under det massive påtrykket fra USA og England om norsk deltakelse i den militære intervensjonen i Irak, drøydde han lenge før han svarte: «Nei». Det var i tråd med den åpenbare massive, folkelige mobiliseringen og krigsmotstanden 15.02.2003, både i mange norske byer og verden rundt. Hvorfor mener Bondevik noe annet i dag? «En av forskjellene er at denne gangen har Irak bedt om det, og da er det folkerettslig tillatt», i følge Bondevik.

-«Men vil ikke vår innblanding i konflikten skade vårt land som fredsnasjon?»

-«Nei,» svarer Bondevik i intervjuet. -«Norge har også tidligere vært innblandet i liknende konflikter uten at tilliten til Norge som fredsnasjon er svekket», ifølge Bondevik.

Med 65 års bakgrunn i fredsarbeid i Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet savner Johanne Skog Gripsrud fredstenking. Spesielt med tanke på at Bondevik representerer det nye Fredssenteret i Oslo.

Han er sjølsagt klar over at alle konflikter har minst to sider og at bakgrunnen for konflikten

også skyldes feilslått politisk ledelse. Hvor lenge kan det stikkes under en stol at krigen i Irak ble bygget på oppkonstruerte løgner for FNs Sikkerhetsråd 5.02.2003 om Saddam Husseins masseødeleggelsesvåpen? I etterpåklokskapens lys dukker framtidsvisjonene til Mikail Gorbatsjov opp. I talen hans da han mottok Nobels fredspris i 1990 for sitt arbeid med å avvikle den kalde krigen uttalte han: «Heretter må det militære forsvar inngå i «Det Grønne Kors» med innsats ved naturkatastrofer og liknende» (fritt gjengitt).

I 1993 opprettet Gorbatsjov miljøorganisasjonen «Det internasjonale grønne kors», (gcint.org). Den er ment å spille samme rolle for naturen som Røde Kors gjør for mennesker. Framtidsvisjonene fra Gorbatsjov er NY TENKING OM FORSVAR FOR VÅR TID, tror vi.

Stavanger Aftenblad 1.11.2014, s. 12

IKFF Sandnes
Johanne Skog Gripsrud
og
Tone Langvandsbråten Ravnaas

SANDNES

På 24. oktober, selveste FN-dagen ble Johanne Skog Gripsrud 98 år. I den anledning ønsket Johanne å sende en spesiell hilsen til folk, og samtidig vise det viktige fredsarbeidet Marta Dorteia Sagland Lea gjør med kunst og fredsundervisning i skolen. Hun ønsker at vi skulle lage film på Sandnes Bibliotek foran Mauritz Kartevolds «Verdens ur» og slik ble det. Se www.youtube.com: «Johanne hilser på bursdagens sin 24 oktober 2014».

Foto: Johanne Skog Gripsrud 14. oktober 2014

OSLO OG AKERSHUS

Det skjer mye i vår avdeling og som sekretariat for nasjonalseksjon er det alltid noe å henge fingrene i. Av og til presser kreativiteten og frustrasjonen seg på, da kan resultatet bli slik:

Les mer og hold deg oppdatert på
www.ikff.no og
www.facebook.com
se: Internasjonal kvinneliga for fred og frihet

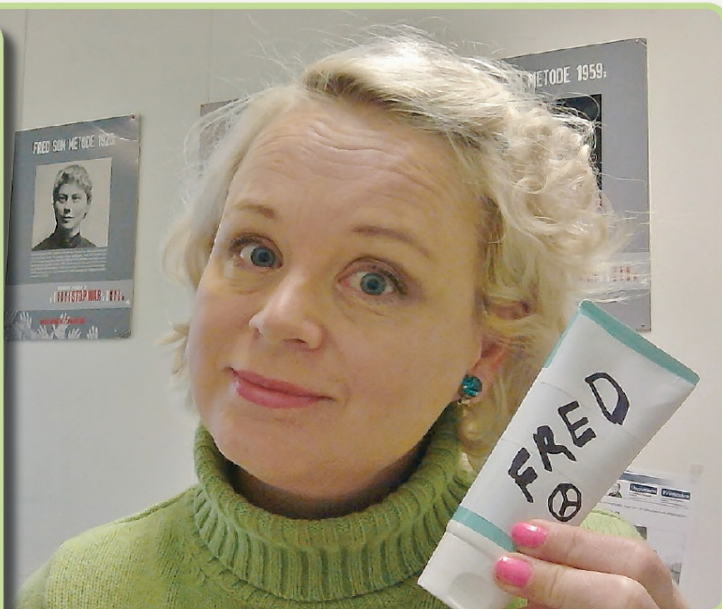
Krig og vold fører til bekymringer som kan føre til rynker og tidlig aldring.

Vi i Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF) har laget en krem* som hjelper mot bekymrings-rynker.

Den heter FRED og har følgende virkning:

- gir barn og unge en fremtid
- sparer miljøet fra ødeleggelse
- gir plass til at folk kan leve sammen

*Dette er en reklame for å tale til kvinner som tenker på huden sin, men som også ønsker å engasjere seg i fredsarbeid. Se www.ikff.no

Bilde: Elisabeth Kristiansen (46) jobber fulltid med "fred som metode", her viser hun vårt nyeste produkt.

Lokalavdelinger og kontaktpersoner

IKFF

Storgata 11
0155 Oslo
Tlf: 93089644

ikff@ikff.no
www.ikff.no
org.nr.: 983 794 815
kontonr. 0531.50.27057

Kontoransvarlig

Mari Holmboe Ruge
Tlf: 48124664

Bergen

Susanne Urban
susanne@urbanrabbe.no

Oslo og Akershus

Elisabeth Kristiansen
epost: ikff@ikff.no
Tlf: 93089644

Sandnes

Wivi Sigmundsen
wivisigmundsen@hotmail.com

Hedmark / Oppland

Eli Hammer Eide
eliheide@online.no
Tlf: 93645176

Stavanger

Hanne Kjersti Knutsen
hannekk@invivo.no
Tlf: 92224940

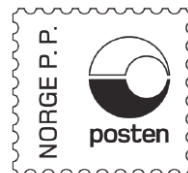
Troms

Hermien Stoop Prestbakmo
hprestbakmo@gmail.com
Tlf: 95465017

RETUR:

IKFF

Storgata 11
0155 Oslo

Norvège.

Til
Fredskonferencen i
Haag

Vi norske Kvinder, blander
vor Røst i det store Folkeraab, som brus-
ser unisont over Jorden: Fred!

Vi hilser i Haab og Tillid den nye
Tid, da Magten ikke længer som hidtil er
usurperet Ret, men Retten uimodstaa-
elig Magt.

Kristiania i Mai 1899.

Fru Dikka Møller.
Formand i den norske Af-
deling af den internationale
Fredsliga.

Fru Dr. Mjøen
Sekretær for Norge for
Kvindernes internationale
Fredsdemonstration.

Til Fredskonferencen i Haag

Vi norske Kvinder, blander vor Røst i
det store Folkeraab, som brusser uni-
sont over Jorden: Fred!

Vi hilser i Haab og Tillid den nye Tid,
der Magten ikke længer som hidtil er
usurperet Ret, men Retten
uimotstaaelig Magt.

Kristiania Mai 1899

Fru Dikka Møller
Formand i den norske afdeling af den
internasjonale Fredsliga

Fru Dr. Mjøen
Sekretær for Norge for
Kvindernes internationale
Fredsdemonstration

Dikka Møller